

Z V E Z A
DELOVNIH
INVALIDOV
SLOVENIJE

GLASILO

**Zveze
delovnih
invalidov
Slovenije
št. 3/2006**

VSEBINA

UVODNIK.....	2
TEMELJI.....	3
SVET VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA INVALIDE Nekaj poudarkov enoletnega delovanja sveta Vlade Slovenije za invalidne z nekaterimi vidiki, ki bi mogli izboljšati pogoje za delo in življenje invalidov na Slovenskem.....	4
DIREKTORAT ZA INVALIDE V LETU 2006.....	6
KVOTNI SISTEM IN NJEGOVI UČINKI NA ZAPOSLOVANJE INVALIDOV.....	8
INŠTITUT REPUBLIKE SLOVENIJE ZA REHABILITACIJO Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo.....	10
POVEZOVANJE SOCIALNE ZBORNICE SLOVENIJE IN INVALIDSKIH ORGANIZACIJ.....	11
PROJEKT: FORUM DELODAJALCEV.....	13
PROJEKT: "OBČINA PO MERI INVALIDOV" IN AGENDA 22.....	19
VLOGA INVALIDSKIH ORGANIZACIJ PRI PODPORI INVALIDOM, ŽRTVAM DISKRIMINACIJE.....	23

Izdajatelj:

Zveza delovnih invalidov Slovenije
Dunajska 101, 1000 Ljubljana

Urednik:

Drago Novak,
predsednik Zveze delovnih invalidov
Slovenije

Uredniški odbor:

Jože Gorjan, Alojz Cifer, mag. Tanja
Hočvar in Miran Krajnc

Oblikovanje in grafična priprava:

Birografika BORI d.o.o., Ljubljana,
Barbara Bogataj-Kokalj

Tisk:

Birografika BORI d.o.o., Ljubljana

Naslov uredništva:

Zveza delovnih invalidov Slovenije
Dunajska 101, 1000 Ljubljana
Telefon: 01 566 14 59
Faks: 01 566 14 60
E-mail: zdis@siol.net

Revija je brezplačna, in v javnem
interesu, zaradi česar na podlagi 8.
točke 26. člena Zakona o davku na
dodano vrednost (Uradni list RS št.
89/98) ni zavezana plačilu DDV.

Izhaja v nakladi 1000 izvodov.

UVODNIK

Zveza delovnih invalidov Slovenije, ki je največja invalidska organizacija, je z jesenjo dobila novo vodstvo. Spoštovanim kolegom in sodelavcem, ki so nam zapustili dobro dediščino in temelje za nadaljnje delo, gre iskrena zahvala. Hkrati pa to pomeni tudi obvezo vsem nam, da bomo vztrajali v doseganju ciljev, ki smo si jih zastavili v strategiji.

Kot sem že v predstavitvi poudaril, bo moje delo temeljilo na projektnem delu, v sodelovanju z vsemi, ki želijo delati v dobro invalidov in biti hkrati tvorniki ustvarjalci razvoja invalidskega varstva. Zavedati se namreč moramo, da je pomembna moč argumenta in ne argument moči.

Zveza delovnih invalidov Slovenije in upravni odbor skupaj bosta morala v nadaljevanju opraviti veliko nalog.

Kljub temu, da je večina zahtevnega zakonodajnega dela za ZDIS za nami (status invalidske organizacije, reprezentativnost), ostaja še veliko izzivov, veliko odprtih vprašanj. Vedno znova se odpirajo nova vprašanja, novi problemi, novi izzivi.

Naš izziv so negativna stališča, ki jih še vedno izražajo mnogi ljudje, ker ne dojemajo, da invalidi lahko dajo in tudi zares dajejo pozitiven prispevek k našemu gospodarstvu in naši družbi.

Vse preveč je ljudi, ki so pozorni samo na invalidnost, človeka pa ne vidijo.

Zveza delovnih invalidov Slovenije bo morala nadaljevati utrjevanje položaja na nacionalni ravni, izkoristiti možnosti za to, da bomo v odprti tekmi in sodelovanju z drugimi invalidskimi organizacijami dosegli kar največ na področju posebnih socialnih programov, čim hitrejši razvoj, čim večjo kvaliteto življenja za naše članice in člane, za invalide.

Tu gre za uveljavljanje skupnih interesov delovnih invalidov; za sodelovanje pri oblikovanju, sprejemanju in izvajanju odločitev na različnih ravneh odločanja; za druženje s sebi enakimi za uveljavljanje skupnih ciljev; za oblikovanje in ohranjanje mreže – sodelovanja med društvi invalidi. Te

možnosti so odprte, vendar niso kar tako same po sebi zagotovljene in samo po sebi umevne.

Pomemben bo tudi naš prispevek pri nadaljnji izgradnji invalidske politike. Moja izkušnja je, da so predlogi upoštevani, če so resni, da znamo razmišljati tudi širše in da lahko predlagamo koristne in prave rešitve, tudi v širšem merilu. To bo v naslednjih letih zelo pomembno.

Prepričan pa sem, da bomo konstruktivno sodelovali tudi s tistimi, ki so drugačnega mnenja.

Skupaj bomo vložili v to delo maksimalno energijo in se resnično potrudili in z medsebojnim dialogom iskali najboljše rešitve v obdobju štirih let.

Želim si čim boljših rezultatov, ki bi iz tega izhajali. Prepričan sem, da jih bomo skupaj uspeli izpeljati na najboljši možen način. Naj zaključim z mislijo: TJA DO KODER ŽELIMO PRITI, NE PELJE NOBENA BLIŽNJICA. ●

Drago Novak, predsednik Zveze delovnih invalidov Slovenije

Volilna skupščina ZDIS, dne 17. 10. 2006 v Ljubljani. Novi predsednik ZDIS gospod Drago Novak je tretji iz desne proti levi.

TEMELJI

Življenje invalidske organizacije usodno zaznamujejo časovni in vsebinski mejniki. Eni z drugimi so povezani v naravnem sosledju, vendar kljub vsemu dajem prednost vsebinskim premikom, ki morajo biti posledica vztrajanja na dolgoročnih strateških usmeritvah. Projektni pristop pa je garant za njihovo uresničitev.

Toda temeljni pogoj za realizacijo ciljev je konsolidirana organizacija. Za Zvezo delovnih invalidov Slovenije lahko rečem, da je urejena organizacija s statusom reprezentativnosti za delovne invalide in s statusom reprezentativnosti za osebe s telesno okvaro. Sami s seboj se bomo ukvarjali le toliko, kolikor bodo to zahtevali spreminjajoči predpisi ter spremljajoče razmere, zato bomo večino energije posvetili razvojnim interesom in pričakovanjem ciljne skupine. To pa gre v smeri ustvarjanja novega socialnega prostora, kjer invalidi z vsemi skupinami državljanov promoviramo tak razvoj socialne države, ki zagovarja individualni pristop k posamezniku, kot subjektu, v njegovem življenjskem in socialnem okolju. To je način v katerem posameznik zaznava lastno odgovornost pri urejanju osebnih zadev in je pot k univerzalnemu odnosu do državljanov, ki jih različnost prej bogati kot razdvaja.

Zdaj torej vemo, kam želimo priti, zaplete pa se na poti do tja. Čeprav smo se odločili za socialni model razumevanja invalidnosti, dopolnili 14. člen Ustave RS, sprejeli zaščitno zakonodajo, si pomagali z direktivami EU in mednarodnimi dokumenti, nam življenjska praksa vedno ne sledi. Na raznolikost diskriminacij odgovarjamo z raznolikostjo naših pristopov v projektih zaposlovanja in življenja v lokalni skupnosti. Naš odgovor predstavljajo inovativni pogledi na porajanje novih odnosov v vključujoči družbi, ki brez potencialov civilne družbe ne zmore svojega samouresničevanja.

Pri vsem tem ne moremo več izhajati iz laičnih osnov socialnega dela, temveč se vedno bolj kaže nuja po uporabi strokovnih podlag, brez katerih v bodoče preprosto ne bo napredka. V Zvezi bo moralo prevladati prepričanje, da brez povezave z izobraževalnimi institucijami ni mogoče začeti

nove razvojne stopnje. Na nacionalni ravni že gremo v tej smeri.

Tako je nanoslo, da je moj tokratni že tretji uvodni prispevek za glasilo ZDIS hkrati tudi moj zadnji. Zato ni naključje, da sem mu dal pomenljivi naslov, ki razkriva prepričanje o solidnih temeljih za nadaljnji razvoj Zveze delovnih invalidov Slovenije. Izbran je nov predsednik in novo vodstvo organizacije, ki bo moralo odgovoriti na številne izzive na poti koristnosti in ugleda največje nacionalne invalidske organizacije. Ne bo lahko, kot ni bilo lahko v preteklih osmih letih, zato si zdrsa v povprečje ni mogoče dovoliti. Verjamem, da se novo vodstvo tega zaveda. Naj ga spremlja moje iskreno povabilo v čas, ki prihaja. ●

Miran Krajnc

SVET VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA INVALIDE

Nekaj poudarkov enoletnega delovanja sveta Vlade Republike Slovenije za invalide z nekaterimi vidiki, ki bi mogli izboljšati pogoje za delo in življenje invalidov na Slovenskem.

Namesto uvoda misel iz dnevnika cesarja Marka Aurelija:

»V bistvu koristnega je, da nujno koristno deluje«.

1. USTANOVITEV SVETA VLADE RS ZA INVALIDE

1.1. Kratka predstavitev

Vladni svet RS za invalide je bil ustanovljen pred dobrim letom. Sestavljajo ga predstavniki invalidskih organizacij, predstavniki Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstva za okolje in prostor in predstavnica Ministrstva za finance, predstavniki Zavoda za zdravstveno zavarovanje, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in Zavoda RS za zaposlovanje ter predstavnik Skupnosti organizacij za usposabljanje.

V sklepu Vlade RS za invalide so opredeljene naslednje naloge:

- daje mnenja k zakonom in drugim predpisom,
- spremlja in daje pobude za razvoj in izvajanje programov,
- sodeluje pri pripravi in daje mnenje k poročilu o izvajanju nacionalnih programov,
- daje vladi pobude, predloge in poročila v zvezi z invalidskim varstvom,
- obravnava gradiva strokovnih in invalidskih organizacij,
- skrbi za sodelovanje med ministrstvi, strokovnimi institucijami in invalidskimi organizacijami,
- enkrat letno poroča vladi o svojem delu.

2.2 Organizacija in vsebina dela

Svet vodi predsednik, pomagata mu dva podpredsednika, administrativno tehnično delo opravlja sekretar Sveta,

ki ga določi direktor Direktorata za invalide. Glede na vsebino posameznih točk dnevnega reda vodita sejo podpredsednika.

Da bi se člani Sveta seznanili z dejavnostjo in problemi invalidskih organizacij, smo uvedli predstavitev posameznih invalidskih organizacij.

Na enajstih sejah smo obravnavali:

- **Podzakonske akte, ki jih je pripravil Direktorat za invalide.** Gre za pravilnik o pogojih ustanavljanja, delovanje in izvajanje nadzora v invalidskih podjetjih, predlog Pravilnika o merilih in postopku za določitev višine subvencij plače za invalide in Pravilnik o zaposlitvenih centrih. Obravnavali smo tudi Pravilnik o merilih za priznanje statusa invalida, za priznanje pravice do zaposlitvene rehabilitacije in za ocenjevanje pravice zaposlitvenih možnosti invalidov. Nadalje smo obravnavali Pravilnik o invalidskih podjetjih. Te obsežne dopolnilne predpise je izdelal s sodelavci Direktorat za invalide in s tem omogočil, da se lahko sprejeti Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov v celoti izvaja. Tako je opravil Direktorat za invalide veliko delo. Velja pripomniti, da prejšnji zakon o usposabljanju in zaposlovanju (ZUZIO) ni bilo mogoče izvajati, ker ni bilo podzakonskih aktov, čeprav jih je zakon predvideval.

Prav tako je Direktorat za invalide izdelal Uredbo o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov na podlagi Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov. S tem je bilo končno po 40 letih uresničena ideja o določitvi kvote.

Za vse to velja pohvaliti delovanje Direktorata. Obravnavali smo še dva zakona, in sicer Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika in Zakon o elektronskih komunikacijah. Direktorat za invalide je predstavil tudi Nacionalne usmeritve za izboljšanje dostopnosti grajenega okolja, informacij in komunikacij za invalide, s katero želijo invalidom omogočiti življenje na načelih enakosti in nediskriminacije. Svet vlade za invalide se je ukvarjal z urejanjem pogojev delovanja in nadaljnega razvoja Zavoda Prizma Ponikve. Oblikovali smo predloge za ureditev nevzdržnih razmer, ki se vlečejo že desetletja, saj so vsi dosedanja oblastniki imeli do teh najtežjih invalidov mačehovski odnos. Člani sveta, ki so ponovno razpravljali o urejanju pogojev in delovanja ter nadaljnega razvoja zavoda Prizma Ponikve so bili soglasni, da naj bo ta investicija prednostna. Sredstva je treba zagotoviti v proračunu, del sredstev pa pridobiti tudi iz strukturnega sklada EU ter v javnem in zasebnem partnerstvu.

- **Predlog za uresničevanje pravic do medicinsko tehničnih pripomočkov**

Člani Vladnega sveta RS za invalide so predlagali pravno podlago pravice do teh pripomočkov in ugotovili, da je opredelitev teh pripomočkov izrazito medicinska, torej usmerjena kot nadomestilo prizadetih telesnih funkcij. Tu se zanemari socialna funkcija medicinsko tehničnih pripomočkov, ki bi jih s tega oziroma skupnega vidika pravilneje za področje invalidov imenovali invalidski tehnični pripomočki. Ko to razmišljanje razvijemo, takoj ugotovimo, da je torej pravica do medicinsko tehničnih pripomočkov preozko opredeljena in ni prav, da se omejuje le na zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, ampak bi zaradi omogočanja polne socialne aktivnosti ali zagotavljanja enakih možnosti bilo nujno, da bi del tehničnih pripomočkov, ki zadevajo kvalitetno življenje v bivalnem in delovnem okolju invalida, morala zagotavljati tudi invalidsko pokojninsko zavarovanje in splošno socialno varstvo oziroma bi to moralo biti urejeno tudi v posameznih sestavinah invalidskega varstva (npr. pri nediskriminaciji invalidov).

Ministrstvu za zdravje smo predlagali, da Minister predlaga ustanovitev projektne sveta za medicinsko tehnične pripomočke, njegovo sestavo in pristojnosti. Poleg drugih predlogov navajamo tudi ustanovitev partnerstva med nosilci oskrbe s temi pripomočki. S takim pristopom se porazdelijo pravice in odgovornosti za oblikovanje in uresničevanje programa zdravstvenih storitev, ki se nanašajo tako na relacije med plačnikom in izvajalci storitev, kakor tudi na relaciji Ministrstva za zdravje kot odgovornim državnim nosilcem razvoja zdravstvenega varstva.

2. NEKATERI VIDIKI, KI BI MOGLI IZBOLJŠATI POGOJE ZA DELO IN ŽIVLJENJE INVALIDOV NA SLOVENSKEM

2.1. Organizacija svetovalne službe za invalide

Premalo se zavedamo, da je rehabilitacija in zaposlovanje invalidov ekonomska kategorija, ki je pomembna tako za državo kot za invalide. So pa tudi še druge kategorije dejavnosti, ki so zelo zanemarjene ali pa se jih ne zavedamo. Obe stranki pa morata ustvariti oziroma pridobiti pogoje in izkazati tudi pripravljenost za uresničitev teh ekonomičnih načel, k čemur lahko pripomore dobro organizirana svetovalna služba za invalide. Ta služba naj bi delovala pri centrih za socialno delo, pri službi zaposlovanja, pri pokojninsko invalidskem zavarovanju in pri invalidskih organizacijah.

Njena naloga naj bo v obveščanju in informiranju invalidov in njihovih staršev oziroma skrbnikov. Seveda pa morajo biti svetovalci strokovno usposobljeni po sprejetem programu. Predvidoma bi tak program vseboval 120 ur predavanj in teorije rehabilitacije, medicinskih in psihosocialnih vidikov rehabilitacije, pravne ureditve rehabilitacije, teorije in tehnike svetovanja in načrtovanja življenja in dela invalida ter testne in netestne metode ocenjevanja delazmožnosti. Po zaključku seminarja naj se preveri osvojeno znanje in udeležencu izda potrdilo o usposobljenosti za svetovanje.

2.2. Sodelovanje med medicinsko in poklicno rehabilitacijo

Poklicno rehabilitacijo je treba začeti zelo zgodaj, najbolje pred in med samim zdravljenjem. Že takrat je treba uvesti postopek za preverjanje možnosti poklicne rehabilitacije.

Pri nas ob nastanku invalidnosti medicinska in poklicna rehabilitacija ne sodelujeta, pa bi morali. V Nemčiji in na Švedskem začnejo s poklicno rehabilitacijo že med samim zdravljenjem. Takoj uvedejo postopek za preverjanje potrebe po poklicni rehabilitaciji. Zaradi take usmeritve je v državah Evropske zveze več invalidov na poti v poklicno rehabilitacijo kot pa onih, ki dobivajo dodatek za invalidnost. O tem nekaj starejših podatkov pri nas: za poklicno rehabilitacijo smo porabili v petih letih 150 milijonov din, za invalidnine pa 300 milijard din. Domnevam, da tudi današnji podatki niso bistveno drugačni.

To je pomembna dejavnost, za katero še nismo usposobljeni in tudi obstoječe službe o tem še ne razmišljajo. Izdelati bi bilo potrebno poseben projekt, ki bi zajel pravne, ekonomske, sociološke, psihološke, medicinske, pa še nekatere druge vidike. To je gotovo pomembno za vse

dejavnike, ki se ukvarjajo z medicinsko in poklicno ter zaposlitveno rehabilitacijo invalidov.

2.3. Rehabilitacijski svetovalec

Razvijanje stroke, t.j. izobraževanje specialnih kadrov, ki delajo v rehabilitaciji, kot so rehabilitacijski svetovalci. Že pred nekaj desetletji je bil izdelan projekt za usposabljanje tovrstnih kadrov, za katerega smo takrat porabili okrog pol milijarde din. Izdelana je bila analiza potreb po tovrstnih kadrih v rehabilitaciji tako s stališča družbenih interesov, kakor aspektov učnega načrta in predstavljen je bil uspešen poskus vzpostavitve trajnega kontinuiranega programa usposabljanja. Obetajoči poskus je žal propadel. Nekaj deset diplomiranih rehabilitacijskih svetovalcev ni dobilo zaposlitve pri takratni Zvezi skupnosti za zaposlovanje. Kjer pa tudi danes še nismo sistematizirali delovnega mesta zanje. Podobno je bilo tudi na Skupnosti invalidsko pokojninskega zavarovanja, itd. Pri obeh službah je ostalo

pri starem. Delo z invalidni opravljajo različni ne dovolj strokovno usposobljeni ljudje. Žal se je takoj v začetku študije vmešale politika in učni načrt vnašala vse drugo, stroko pa zanemarila. Poklic rehabilitacijskega svetovalca ni bil vnesen v nomenklaturo poklicev in nekateri diplomanti še danes nimajo urejenega strokovnega statusa.

Omenil sem samo tri naloge, evidentiranih pa jih imamo nad dvajset, ki bi jih bilo potrebno preučiti in predlagati pobude za ukrepanje. Zavaljo omejenega prostora, bom to storil kasneje.

Končujem pa z optimistično mislijo Kahlina Gilbrana: » V srcu vsake zime leži dehteča pomlad in za tančico vsake noči čaka smehljajoča se zora«. ●

dr. Ivan Vivod,
predsednik Sveta Vlade RS za invalide

Uporabljeni viri:

Arhivsko gradivo sej Vladnega sveta RS za invalide

Zapisniki od 2. do vključno 11. seje.

Zaključno poročilo – primerjalna evalvacija usposabljanja rehabilitacijskih svetovalcev, Inštitut za rehabilitacijo in fizikalno medicino, Ljubljana, november 1979

Nadaljnje aktivnosti za razvoj invalidskega varstva in prednostne naloge – poročilo za strokovni svet SDS, julij 2004

Varstvo človekovih pravic v invalidskem varstvu Slovenije

Referat na posvetu Socialne zbornice Slovenije 2005

DIREKTORAT ZA INVALIDE V LETU 2006

Pred nami je Silvestrovo in čas, ko so delajo inventure. To naj bi naredil vsak posameznik, organizacija, pa tudi država. Zato želim članicam in članom Zveze delovnih invalidov Slovenije ob tej priliki v nekaj stavkih orisati kaj vse smo delali letos na Direktoratu za invalide.

Lani smo v uvodu povedali zakaj je bil ustanovljen Direktorat za invalide. Prav je, da še enkrat spomnimo, da je bila ta odločitev sprejeta s koalicijsko pogodbo o sodelovanju v vladi za mandat 2004 – 2008, v kateri je izrecno zapisano, da bo vlada v okviru ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ustanovila direktorat za invalide, v katerem bodo združena vsa področja povezana z invalidi in invalidskimi organizacijami. In ministrstvo je to tudi storilo!

Direktorat se je preoblikoval na ministrstvu iz sektorja za invalide in je začel delovati sredi meseca marca 2005. Kdo se ne spomni tistih 'turbulentnih' dni, ko smo dnevno gledali, poslušali in brali o gladovnih stavkah invalidov, itd. Kakorkoli, v direktoratu smo takrat vse sile usmerili v pripravo nacionalnih usmeritev za izboljšanje dostopnosti grajenega okolja, informacij in komunikacij – »Dostopna Slovenija« in sprememb oziroma dopolnitev zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov. Oba dokumenta sta bila sprejeta na vladi in v državnem zboru še pred koncem leta. Za letos pa smo si zastavili dva nova cilja - v celoti dograditi sistem zaposlovanja invalidov in pripraviti ter še pred koncem leta sprejeti akcijski program za invalide do leta 2013.

Pred mnogimi leti sem v knjigi Zaposlovanje invalidov v uvodu zapisal, da sta delo in zaposlitev najpomembnejša v naši družbi, ne samo zaradi ekonomskih vidikov, temveč tudi zaradi njune psihološke in socialne vrednosti. Zato države na področju invalidskega varstva največ pozornosti – poleg zagotavljanja finančne pomoči in seveda zdravstva ter rehabilitacije – namenjajo ravno usposabljanju in zaposlovanju! To velja tudi za Slovenijo. Zato smo na ministrstvu začeli leto s sprejetjem štirih pravilnikov, ki skupaj z Uredbo o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov - in Pravilnikom o sestavi in načinu dela komisije za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi - celovito urejajo področje zaposlovanja invalidov. Ti pravilniki so: "Pravilnik o merilih za priznanje statusa invalida, za priznanje pravice do zaposlitvene rehabilitacije, za ocenjevanje zaposlitvenih možnosti invalidov in delo rehabilitacijskih komisij", "Pravilnik o merilih in postopku za določitev višine subvencije plače za invalide", "Pravilnik o invalidskih podjetjih" in "Pravilnik o zaposlitvenih centrih". Zakon, podrobno pa naštetih pravilniki, določajo večje število vzpodbud za zaposlovanje invalidov. Pomembnejše vzpodbude so: subvencije plač invalidom, plačilo stroškov prilagoditve delovnih mest in sredstev za delo invalidov, plačilo stroškov storitev v podpornem zaposlovanju, oprostitev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaposlenih invalidov, nagrade za preseganje kvote in letne nagrade delodajalcem za dobro prakso na področju zaposlovanja invalidov.

Končno, s 1. januarjem 2006 smo uvedli tudi kvotni sistem. Kvotni sistem je dolžnost delodajalcev, da zaposlujejo predpisano število invalidov. Vsak delodajalec, ki ima več kot 20 zaposlenih je tako dolžan od 1. januarja zaposlovati invalide v okviru določene kvote. Ta je lahko najmanj 2% in največ 6%. Vsak delodajalec, ki je zavezan kvoti, se lahko odloči, da bo namesto zaposlitve invalida plačal prispevek v sklad za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov. Višina prispevka je predpisana z zakonom in znaša 70% minimalne plače za vsakega invalida, ki bi ga bil dolžan zaposliti za izpolnitev predpisane kvote. Delodajalec pa se lahko odloči, da bo namesto prvih dveh možnosti izbral 'nadomestno izpolnitev kvote' – sklenil bo pogodbo o poslovnem sodelovanju z invalidskim podjetjem ali zaposlitvenim centrom. Za primere, ko delodajalci zaposlujejo več invalidov kot je določeno s kvotami, so predvidene posebne vzpodbude. Ta delodajalec je oproščen plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za tiste invalide, ki jih zaposluje nad kvoto in njihova invalidnost ni posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni pri tem delodajalcu. O tej pravici odloča sklad. Ravno tako je tak delodajalec upravičen do nagrade za preseganje kvote in sicer šest mesecev v višini 20% minimalne plače za vsakega zaposlenega invalida nad predpisano kvoto. Tudi v

tem primeru pa ne sme biti invalidnost posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni pri delodajalcu, ki bo uveljavljal to spodbudo.

Vsi ti ukrepi so bili dobro sprejeti in ocena ob koncu prvega leta je vsekakor pozitivna! Tako se je, tudi zaradi uvedbe kvotnega sistema, po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje v prvih desetih mesecih 2006 zaposlilo 1600 brezposelnih invalidov, to je skoraj 50% več kot v istem obdobju lanskega leta in bistveno več kot v celem letu 2000, 2001, 2002, 2003, ali 2004! Ravno tako se je povečalo število invalidov vključenih v programe aktivne politike zaposlovanja (teh je bilo v prvih desetih mesecih več kot 2000) in v rehabilitacijske programe (število teh je približno 900).

Drugo čemur velja ob 'inventuri' nameniti nekaj več pozornosti je "Konvencija o pravicah invalidov", ki bo predstavljala enega od temeljnih dokumentov OZN, s katerimi ta organizacija ureja področje človekovih pravic. Vprašanje invalidnosti se s področja programov za invalide seli na politično področje – človekove pravice. Najbolj pomemben argument za pripravo konvencije je gotovo prepoznavnost invalidov in invalidnosti. Druge ranljive skupine kot so npr. otroci, ženske, begunci in drugi, imajo mednarodno telo, ki jim zagotavlja specifično zaščito njihovih pravic. V primeru invalidov le-to še ne obstaja. Sodobno gledanje na invalidnost izpostavlja dvojje: prvič, invalide kot prejemnike pravic in ne več kot objekt dobrotelosti; in drugič, izpostavlja se proces, v katerem se družba prilagaja invalidom in ne obratno. Ne-diskriminacija in enakopravno uživanje pravic invalidov je zasnovano na dostojanstvu vsakega človeškega bitja, njegovem samoodločanju, enakopravnosti in etiki solidarnosti. Besedilo konvencije hkrati daje uvid, na kakšen način države razvijajo oz. naj bi razvijale politiko invalidskega varstva. Zato je besedilo konvencije osnova, na kateri bo tudi Slovenija kreirala urejanje vseh vprašanj, ki se nanašajo na področje invalidskega varstva. Slovenija je aktivno sodelovala pri pripravi predloga konvencije. Delovna skupina, Slovenija je bila zelo aktivna članica, je konec avgusta sprejela predlog konvencije, tako da čakamo samo še na sprejetje na Generalni skupščini Združenih narodov.

Tretja tema naše 'inventure' pa je akcijski program za invalide 2006 – 2013. Načela na katerih temelji program so spoštovanje različnosti, sprejemanje invalidnosti kot dela človeške različnosti in zagotavljanje enakosti možnosti, prepoved diskriminacije na podlagi invalidnosti in zagotavljanje dostopnosti kot predpogoja za uresničevanje pravic in socialno vključenost. Ta načela so podrobno razgrajena v 12 ciljih in skupaj 124 ukrepah. Nacionalni akcijski program za invalide vsebuje dvanajst ciljnih področij:

1. V družbi povečati osveščenost o invalidih, njihovem prispevku k razvoju družbe, pravicah, dostojanstvu in potrebah.
2. Vsi invalidi imajo pravico, da enakovredno izbirajo, kje in kako bodo živeli in so polno vključeni ter sodelujejo v življenju skupnosti.
3. Invalidom zagotavljati dostopnost do grajenega okolja, prevoza, informacij in komunikacij.
4. Na podlagi enakih možnosti in brez diskriminacije zagotavljati vključujoč izobraževalni sistem na vseh ravneh in vseživljenjsko učenje.
5. Invalidom zagotavljati možnost, da zaslužijo za življenje z delom, ki so si ga svobodno izbrali ali sprejeli na trgu dela in v delovnem okolju, ki je invalidom odprto, vključujoče in dostopno.
6. Invalidom zagotavljati ustrezno življenjsko raven, finančno pomoč in socialno varnost.
7. Invalidom zagotavljati učinkovito skrb za njihovo zdravje.
8. Invalidom zagotavljati vključenost v kulturne dejavnosti in sodelovanje na enakopravni osnovi.
9. Invalidom zagotavljati sodelovanje pri športnih in rekreativnih dejavnostih.
10. Invalidom zagotavljati enakopravno udeležbo v verskem življenju v svojih skupnostih.
11. Krepitev delovanja invalidskih organizacij.
12. Odkrivanje in preprečevanje nasilja ter diskriminacije nad invalidi.

V vsakem cilju so opredeljeni konkretni ukrepi, npr. ukrep 1.6 – ozaveščanje invalidov o njihovih pravicah in dostopnosti do informacij, možnostih in obveznostih na vseh področjih njihovega življenja. V zaključnem delu predloga programa je predstavljeno nacionalno izvajanje in nadzor z namenom priprave informacij o izvajanju ciljev programa. Besedilo programa je dostopno na spletni strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. ●

**mag. Cveto Uršič, generalni direktor
Direktorata za invalide, Ministrstvo za delo,
družino in socialne zadeve**

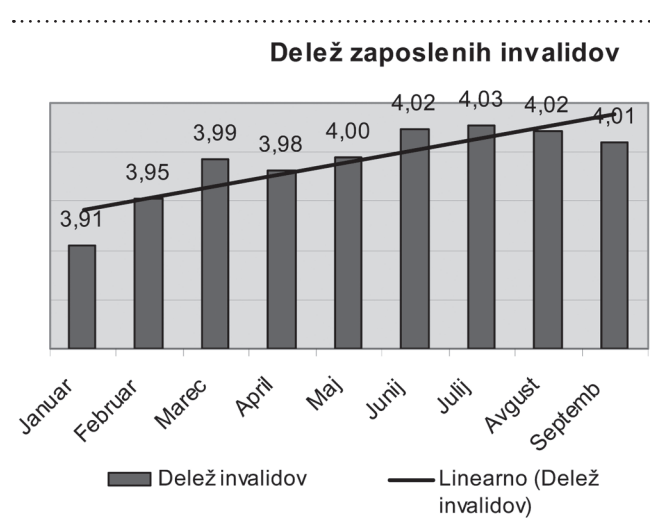

Udeleženci usposabljanja ZDIS, dne 30.6.2006 v Ljubljani

Kvotni sistem in njegovi učinki na zaposlovanje invalidov

Kvotni sistem v Sloveniji velja že skoraj leto dni in prve analize izvajanja kvotnega sistema kažejo na pozitivne učinke pri zaposlovanju invalidov. Po odzivih delodajalcev lahko sklepamo, da v večini sprejemajo kvotni sistem kot primeren način reševanje problematike zaposlovanja invalidov in s tem omogočanje boljših možnosti invalidov pri iskanju zaposlitve.

Po podatkih ZZZS je bilo na zadnji dan v mesecu januarju 2006 zaposlenih 31.205 invalidov, konec meseca septembra pa se je število zaposlenih invalidov povečalo na 32.723. Tako se je delež 3,91% zaposlenih invalidov med vsemi zaposlenimi v Sloveniji do konca meseca septembra povečal na 4,010%. Konec meseca septembra je bilo tako zaposlenih 1.518 invalidov več kot v mesecu januarju.

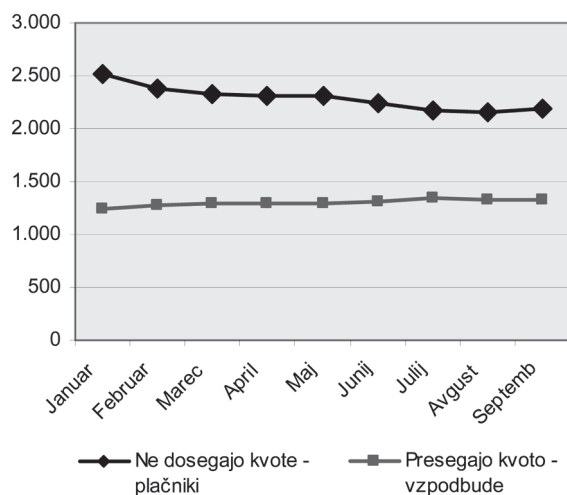

V Sloveniji je mesečno v povprečju 4.850 delodajalcev, ki zaposlujejo najmanj 20 zaposlenih in so torej zavezanci za izpolnjevanje kvote. Invalide zaposlujejo tudi delodajalci, ki niso zavezanci za kvoto in sicer povprečno 785 v mesecu. Tako iz navedenega sledi, da je v Sloveniji v povprečju 5.635 delodajalcev mesečno, ki zaposlujejo invalide.

Zavezanci za kvoto lahko izpolnjujejo kvoto na tri načine:

- da zaposlujejo predpisano število invalidov
- da vplačujejo v Sklad prispevek za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov
- da sklenejo pogodbo o nadomestni izpolnitvi kvote z invalidskim podjetjem ali zaposlitvenim centrom.

Iz spodnje preglednice je razvidno, da se število delodajalcev, ki vplačujejo v Sklad, zmanjšuje, kar pomeni, da so se po uvedbi kvotnega sistema odločili za zaposlitev invalidov ali za nadomestno izpolnjevanje kvote. Tudi število delodajalcev, ki presegajo predpisano kvoto, postopoma narašča.

VZPODBUDE PRI ZAPOSLOVANJU INVALIDOV NAD KVOTO

Delodajalci, ki presegajo predpisano kvoto zaposlenih invalidov, lahko na Skladu uveljavljajo nagrado za preseganje kvote in oprostitev plačila prispevka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. V obdobju januar-september 2006 smo izdali

- 1.793 odločb za nagrado za preseganje kvote in
- 1.077 odločb za oprostitev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

SOFINANCIRANJE DELODAJALCEV ZA ZAPOSLOVANJE BREZPOSELNIH INVALIDOV

Sklad je v letošnjem letu objavil 2 javna razpisa za sofinanciranje delodajalcev, ki so zaposlili brezposelnega

invalida. Na prvem razpisu, ki se je zaključil junija letos, smo razdelili sredstva za zaposlitev 128 brezposelnih invalidov. Vsa sredstva v višini 317 mio SIT je za zaposlitev brezposelnih invalidov prispeval Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki je tudi soustanovitelj Sklada.

V teku je drugi razpis, ki je objavljen tudi na spletni strani Sklada www.svzi.gov.si. Na razpis se lahko prijavijo vsi delodajalci, ki so v drugi polovici leta zaposlili brezposelnega invalida, lahko pa se prijavijo tudi samozaposleni invalidi. V prvih dveh odpiranjih prispelih vlog smo obravnavali vloge 78 delodajalcev, ki so skupaj zaposlili 123 brezposelnih invalidov. Sredstva še niso v celoti porabljena, saj je sredstev na razpolago za zaposlitev 440 invalidov. Del sredstev bo tudi tokrat prispeval ZPIZ.

NOVOSTI, KI JIH PRIPRAVLJA SKLAD

Oglasna deska

Na Sklad se obračajo tako brezposelni invalidi, ki želijo pomoč pri iskanju zaposlitve, kot tudi delodajalci, ki bi radi zaposlili invalida. Z namenom, da bi se iskalci zaposlitve in delodajalci kar najhitreje srečali, smo se na Skladu odločili, da bomo ob prenovi spletnih strani v mesecu decembru 2006, objavili tudi Oglasno desko. Registrirani uporabniki oglasne deske bodo s pomočjo Skladovega operaterja vzpostavili medsebojni kontakt in tako po najhitrejši poti prišli do kakovostne informacije o možnosti zaposlitve.

Javni natečaj za dobro poslovno prakso

Sklad je v skladu z Zakonom o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov dolžan letno objaviti javni natečaj za dobro poslovno prakso pri zaposlovanju invalidov. Namen natečaja je vzpodbujanje takšne poslovne prakse delodajalcev, ki povečuje delovno usposobljenost invalidov, njihovo zaposljivost, ohranjanje zaposlitve, napredovanje, prekvalifikacijo ter vključenost v delovno in socialno okolje. Prijavitelji so lahko pravne ali fizične osebe, ki ocenjujejo, da gre pri njihovem delu ali pri delu druge organizacije za dobro poslovno prakso pri zaposlovanju invalidov. Delodajalec se torej lahko prijavi sam ali ga prijavi nekdo drug.

Kriterije za dobro poslovno prakso bo pripravil odbor, ki ga je imenoval minister pristojen za invalidsko varstvo. Odbor sestavljajo zdravnik specialist medicine dela, strokovnjak za kadrovske management, strokovnjak za sisteme kakovosti v poslovanju, strokovnjak za varnost in zdravje pri delu ter predstavnik Sklada. Odbor bo med prijavljenimi delodajalci izbral tri z najboljšo poslovno prakso na področju zaposlovanja invalidov, denarne nagrade pa jim bo podelil pristojni minister.

Razpis bo objavljen v Uradnem listu RS in na spletnih straneh Sklada v januarju 2007.

Javni razpis za eksperimentalne oblike

Predmet razpisa je sofinanciranje eksperimentalnih in razvojnih programov za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov. Razpis je namenjen delodajalcem, strokovnim institucijam ter strokovnim delavcem ter drugim fizičnim in pravnim osebam za izvajanje eksperimentalnih in razvojnih programov.

Razpis bo objavljen v Uradnem listu RS in na spletnih straneh Sklada v januarju 2007.

ZAKLJUČEK

Obveznost delodajalcev, da zaposlujejo invalide, omogoča invalidom enakopravnejše vključevanje na trgu dela. Pomembno je, da bi tudi invalidi poznali vse vrste vzpodbud, ki jih v skladu z Zakonom o zaposlitveni rehabilitaciji delodajalci lahko uveljavljajo na Skladu. Na te možnosti bi lahko opozorili delodajalca pri razgovoru za zaposlitev. ●

Maruša Erbežnik
Direktorica Sklada RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov

INŠTITUT REPUBLIKE SLOVENIJE ZA REHABILITACIJO

Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo

Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI) prinaša temeljito in dobrodošlo spremembo tudi za področje oblikovanja sistematičnega in na vseh nivojih usklajenega razvoja zaposlitvene in poklicne rehabilitacije kot stroke: na nivoju nje same, z vseh vidikov njene učinkovitosti na področju zaposlovanja invalidov in z vidika njenega povezovanja doma in v tujini.

Direktor Inštituta RS za rehabilitacijo je 15. junija 2005 izdal sklep o ustanovitvi Razvojnega centra za zaposlitveno rehabilitacijo, uradno pa je začel delovati v okviru izvajanja javnih pooblastil 1. avgusta 2005.

Njegovo delovanje obsega naloge skladno z 8. členom ZZRZI:

- usklajevanje in koordinacija strokovnega razvoja na področju zaposlitvene rehabilitacije,
- priprava standardov storitev zaposlitvene rehabilitacije,
- priprava standardov usposabljanj in znanj za strokovne delavce in izvajalce zaposlitvene rehabilitacije in
- priprava metodologije za ocenjevanje delovnih rezultatov zaposlenih invalidov in izvaja nadzor na področju zaposlitvene rehabilitacije.

Izvajanje nalog in delo poteka pretežno v delovnih skupinah, s stalnimi in občasnimi člani, za specifične

naloge z ekspertnimi mnenji sodelujejo tudi vabljeni strokovnjaki – specialisti določenih področij (do sedaj z Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, s Fakultete za organizacijske vede Univerze v Mariboru, z Inštituta za rehabilitacijo). Naloge potekajo po dogovoru/predlogu Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Prav vidik dobrega medsebojnega usklajevanja je tisti, ki zagotavlja razvoj kot ga potrebuje stroka in sistem.

Usmerjenost sistemskih sprememb v nudenje čim več različnih možnosti in vzpodbud za zaposlovanje invalidov je tista, ki zagotavlja tudi možnosti za razvoj stroke in nudi možnosti, da sodeluje pri evalvaciji njihove uspešnosti.

Do sedaj opravljeno delo bi na kratko povzeto obsegalo:

- sodelovanje pri pripravi »Mreže izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije« in pri pripravi »Meril za podelitev koncesij za izvajanje storitev zaposlitvene rehabilitacije«;
- sodelovanje pri pripravi "Pravilnika o merilih za priznanje statusa invalida, merilih za priznanje pravice do zaposlitvene rehabilitacije in merilih za ocenjevanje",
- pomembna naloga je bila standardizacija storitev zaposlitvene rehabilitacije (vsebina, kadri, znanja) in s tem povezano,
- razvijanje modela evalvacije na več nivojih,

- razvoj standardov znanj za strokovne delavce zaposlitvene/poklicne rehabilitacije,
- izvajanje izobraževalnih seminarjev za vse strokovne delavce, tudi v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za zaposlovanje.

Celostna ocena pričakovanj:

- Inštitut za rehabilitacijo s Centrom prevzema naloge, ki dopolnjujejo dosedanje kakovostno in strokovno visoko zahtevne naloge na področju poklicne/zaposlitvene rehabilitacije;
- program je aktualen, pričakovanja so velika, ker je tudi vladna podpora zaposlovanju invalidov velika; vzpodbudna je tudi zakonodaja, ki podpira nove možnosti na tem področju;
- s Centrom so dane možnosti za oblikovanje dolgoročne in usklajene strategije razvoja zaposlitvene/poklicne rehabilitacije, v povezavi z različnimi institucijami; tudi nevladnimi organizacijami, ki imajo v svojih programih postavljene naloge za področje zaposlovanja invalidov;
- možno bo v povezavi z različnimi strokami, medicinskimi in nemedicinskimi, razvijati enotno metodologijo dela, dopolnjeno s sistemom dobrih praks;

Socialno vključevanje invalidov – delavnice za spodbujanje razvoja človeških virov

- možno bo bolj usklajeno in enotno prevzemati smeri razvoja kot veljajo na področju zaposlovanja invalidov v evropskem prostoru in pomagati, da se dejansko razvijajo v vseh okoljih lokalnih skupnosti. ●

mag. Andrejka Fatur Videtič,
Vodja Razvojnega centra za zaposlitveno
rehabilitacijo, Inštitut RS za rehabilitacijo

Povezovanje Socialne zbornice Slovenije in invalidskih organizacij

Biti član strokovnega združenja je vedno nekaj, kar lahko med nepoznavalci zbuja zadržke, dvome, po drugi strani pa interes in na svoj način prestiž.

Biti strokovnjak ali samo podpirati strokovno združenje, kot je Socialna zbornica Slovenije, je vedno vprašanje razmisleka različnih društev in seveda tudi Zveze delovnih invalidov Slovenije.

Biti član Socialne zbornice Slovenije v praksi preprosto pomeni imeti dodatno možnost za oblikovanje stališč do zakonodaje, stališč do strategij razvoja invalidskega varstva in vplivati na svoje delovanje v širšem smislu. Zato ne moremo zaobiti pomena članstva Zveze delovnih invalidov Slovenije v Socialni Zbornici Slovenije, saj s svojimi predstavniki skozi aktivno sodelovanje daje pomemben prispevek na tem področju.

Okvir demokratičnega dialoga je seveda naporen in za rezultate ni več preprostih rešitev, čeprav bi jih vsi želeli. V vsem obdobju svojega delovanja je Socialna zbornica Slovenije želela imeti vpliv na razvoj celega sistema, s posebnim občutkom in načinom pa spremlja invalidsko varstvo na sistemski ravni ter invalidske organizacije skozi izvajalsko prakso.

Ustanovitelji, podporniki in aktivni člani Socialne zbornice Slovenije so v pomembni meri prav invalidske organizacije, kar je prijetno in pozitivno presenečenje. Med prvimi nekaj člani zbornice so bili prav predstavniki invalidskih organizacij in tudi zaradi njihovega vpliva, se je Socialna zbornica Slovenije v pomembni meri spremenila.

Javni zavodi so zaradi težav s politično podporo direktorjem pogosto ambivalentni do vprašanja članstva,

strokovni delavci javnih zavodov pogosto pretrujeni ali nezainteresirani za pozitivni prispevek k strokovnemu delu ali strokovnemu združenju.

Vsi dosednji predsedniki ali predsednice zbornice so bili pomembno povezani prav z invalidskim varstvom, v pomembni meri tudi člani drugih organov, ki v pomembni meri pomagajo oblikovati varstvo invalidov.

Socialna zbornica Slovenije deluje in je registrirana kot strokovno združenje. Na podlagi članstva obstaja možnost, da lahko predstavniki vaših društev aktivno sodelujejo v organih (mag. Tanja Hočevar, sekretarka ZDIS, je članica Strokovnega sveta pri Socialni Zbornici Slovenije), vplivajo na strokovna mnenja glede zakonodaje in aktualnih problemov, s katerimi se obvešča Državni zbor, Državni svet, Vlado RS, pristojna ministrstva.

Socialna zbornica Slovenije povezuje vse izvajalce socialnega varstva, ima kolektivno in individualno članstvo na podlagi prostovoljne odločitve ter izvaja javna pooblastila. V čast nam je, da je Zveza delovnih invalidov Slovenije naša kolektivna članica.

Temelj delovanja Socialne zbornice Slovenije predstavljata Zakon o socialnem varstvu (Ur. l. RS, št. 36/04 ZSV - UPB, 105/06 ZSV - D, 69/05 Odl. US: Ur. l. RS, št. 97/05-32 in 21/06 Odl. US: Ur. l. RS, št. 116/03-22), na podlagi katerega se izvajajo javna pooblastila Socialne zbornice Slovenije in Statut Socialne zbornice Slovenije (Ur. list RS, št. 59/02).

Vsebino dela bo v letu 2007 narekovala Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva, ter številne druge zakonske podlage.

Socialno zbornico Slovenije zavezujejo v njenem delovanju Program boja proti revščini in socialni izključenosti in druge strategije, s katerimi se država odziva na reševanje socialne problematike.

Socialna zbornica Slovenije bo znotraj teh aktivnosti v letu 2007 poiskala vidnejšo vlogo, še posebno zato, ker te strategije prinašajo številne novosti, napovedane so tudi ekonomske in socialne reforme, na katere se bo potrebno sproti odzivati in ukrepati.

V svoji strokovni in povezovalni vlogi Socialna Zbornica Slovenije poudarjeno razvija partnersko sodelovanje s svojimi člani, s poslovnimi skupnostmi na področju socialnega varstva, z nevladnimi organizacijami, z združenji uporabnikov in z zasebniki. Izvaja aktivnosti, ki prispevajo k promociji dejavnosti, k pozitivni prepoznavnosti dejavnosti in samostojnosti njenih izvajalcev ter enakovrednemu obravnavanju socialnega varstva kot razvojnega dejavnika slovenske družbe.

Poseben element članstva je možnost članov za izobraževanje pod ugodnejšimi pogoji. Ustanovili smo izobraževalni center in izvajamo številne posvete in seminarje. Člani zbornice imajo pri tem cenovni popust, tako da se članstvo materializira tudi v neposrednih koristih. V kratkem boste prejeli Katalog izobraževalne dejavnosti Socialne zbornice Slovenije za leto 2007 in verjamemo, da boste našli nekaj tudi za izboljševanje svoje dejavnosti.

O vsej naši dejavnosti se lahko informirate osebno ali na spletnih straneh zbornice www.soczbor-sl.si. Tam je objavljena ponudba novih seminarjev in drugih aktivnosti, na katere ste vljudno vabljeni. ●

dr. Bojan Regvar, generalni sekretar Socialne zbornice Slovenije

Projekt FORUM DELODAJALCEV

UVOD

Vsebinska opredelitev foruma delodajalcev

Forum delodajalcev (v nadaljnjem besedilu FD) je nevladno, prostovoljno in nepolitično združenje delodajalcev, ki se zavedajo, da je možno združiti poslovne interese in podjetniško uspešnost z družbeno odgovornostjo vseh poslovnih oz. gospodarskih subjektov za uresničitev

njihovih strateških usmeritev v povezavi s socialno vključenostjo in nediskriminacijo invalidov pri zaposlovanju na odprtem trgu delovne sile. FD Slovenije želi avtentično slediti angleškemu modelu FD, ker bi v primeru prilagajanja našim družbenim razmeram izgubil specifičnost, značaj, učinkovitost in pomen.

Prizadevanje FD za odločilne spremembe

FD si prizadeva za spodbujanje naslednjih štirih odločilnih sprememb v družbi:

Ustaljeni vzorci	Spremembe
1. Podjetja oz. delodajalci gledajo na invalide kot na »težavo«	Podjetja oz. delodajalci štejejo invalide za cenjene stranke, potencialne partnerje
2. Invalidnost je zdravstveno oz. dobrodelno stroškovno vprašanje	Invalidnost je vprašanje enakih možnosti oz. odgovornost podjetij je poslovno vprašanje
3. Podjetja so »nenaklonjena in nezmožna« dojemanja invalidnosti	Podjetja so naklonjena in zaupajo v invalide
4. Delodajalci invalidov ne zaposlujejo redno in jih ne obdržijo	Delodajalci rutinsko zaposlujejo in obdržijo invalide

S praktično uporabo sprememb želi FD pomagati pri spreminjanju razumevanja dela. FD sledi velikim spremembam v zvezi s pravicami invalidov (v odnosu do preteklosti) in zaznava popolnoma drugačen svet, ki ga tudi soustvarja.

Zahvaljujoč zavezanosti in zavzetosti članov FD, vedno več delodajalcev sprejema pristop »pritegni« (»pull approach«) k zaposlovanju z ustanavljanjem zaposlitvenih možnosti in pomočjo pri opremljanju invalidov, da so lahko uspešni. FD tudi uspešno opozarja na obstoj ekonomske nuje po sprejetju dobrih delovnih praks in vzpodbuja prepričanje, da je potrebno v invalidnosti videti možnost in ne breme.

Težnjo k pozitivnim spremembam FD izraža z uvedbo:

STANDARDA INVALIDNOSTI

Standard invalidnosti je prvi instrument na svetu za merjenje uspešnosti invalidov oz. je celovito orodje za

razumevanje invalidnosti v univerzalnem smislu. Temeljna poanta standarda je primerjalna raziskava, ki podjetjem omogoča oceno njihove uspešnosti v zvezi z invalidnostjo in njenim vplivom na:

- obvladovanje tveganja,
- skrb za potrošnike,
- zaposlovanje,
- varne in zdrave delovne pogoje,
- primerne prostore z ergonomsko prilagoditvijo delovnega okolja (adaptacija za različne vrste invalidnosti),
- odpravljanje arhitekturnih ovir,
- uporabo primerne tehnologije,
- komunikacijsko dostopnost,
- kadrovske management invalidev,
- dostopnost blaga in storitev,
- vladno politiko (zakonodajo).

Podjetja standard sprejemajo zaradi primerjalnih raziskav in podrobnih poročil, ki temeljijo na rezultatih raziskave.

Obstaja Standard directory (imenik standarda), ki na enem mestu navaja vse pomembne dele zakonodaje glede invalidnosti in smernice najboljše prakse. Torej gre za izdelavo meril in za uspešno ukrepanje na področju obvladovanja invalidnosti.

Skratka, standardi so pripravljene na takšen način, da lahko vsako podjetje s pomočjo vprašalnika ugotovi v kolikšni meri lahko zadovolji pogoje za zaposlovanje invalidov in kaj mora storiti v kolikor jih ne izpolnjuje zadovoljivo. Zastavljena je vrsta vprašanj, tako za zasebni kot javni sektor, ki se nanašajo na prostore, tehnologijo, nadzor, management itd. Cilj takega projekta ni ugotavljanje ali podjetja izpolnjujejo standarde za zaposlovanje z etičnega ali moralnega stališča, temveč gre za podobo (image) podjetja v javnosti, v lokalni skupnosti, socialno odgovornost podjetja, javni profil podjetja.

Namen primerjalne raziskave invalidnosti (Disability Benchmark Survey) ima namero posredovati tehtne nasvete in razumno svetovati v strategiji zaupanja v invalide. Program z nazivom **Zaupanje služi vsem**, ki je namenjen usposabljanju se je v praksi rezultatsko potrdil.

GLAVNO vodilo FD je socialno vključevanje ter možnosti za korist:

- podjetij,
- kadrovske management različnih skupin zaposlenih,
- invalidov,
- odjemalcev (customers) storitev in dobrin,
- družbe kot celote,
- vključevalne družbe.

V tem kontekstu članstvo v FD omogoča:

- spodbujanje ekonomskega in socialnega vključevanja invalidov,
- združuje člane za delo z Vlado,
- sodelovanje z organizacijami civilne družbe,
- sodelovanje s skupinami za oblikovanje mnenj (think - tanks) za zagotovitev, da predpisi, zakonodaja in storitve odgovarjajo zahtevam (potrebam) in pričakovanjem delodajalcev in invalidov.

ORGANIZACIJSKA STRUKTURA FD

FD je v Angliji registriran kot dobrodelna ustanova (Charity), pri nas je lahko društvo ali zavod. Vsekakor lahko tak forum deluje kot neformalizirano združenje delodajalcev. Neformalizirana oblika funkcionira praviloma do točke, dokler ne nastopijo finančne zadeve. Ko potrebuješ račun za prilive ali drugačno poslovanje, potem se je potrebno organizirati kot pravna oseba. Za tako vsebino pride v poštev:

- društvo, ker po novem Zakonu o društvih (8. člen), lahko društvo ustanovijo tudi pravne osebe;
- gospodarsko interesno združenje po 563. Zakona o gospodarskih družbah, ki ga lahko ustanovita vsaj dve podjetji.

Možna statusna oblika je tudi zavod, ampak vsebinsko ni primerna za tako poslanstvo.

Deluje v več oddelkih:

1. Izdajanje različnih publikacij (navodila, priročniki, napotki itd.)
2. Organizacija prireditev (srečanja članov FD – poslovna, družabna, konference itd.)
3. Informacijska dejavnost ter lobiranje (obveščanje članov FD o zakonodaji, sprejemanje zakonodaje oz. ustrezne spremembe, spoznavanje z različnimi oblikami invalidnosti – v sodelovanju z invalidskimi organizacijami, telefonska pomoč podjetjem pri obvladovanju invalidnosti na delovnem mestu)
4. Strokovna služba izvršnega direktorja FD
5. Internetna tehnologija
6. Računovodstvo
7. Administrativna podpora

Edini smisel in usmeritev sektorjev v organizacijski strukturi FD je **pomoč podjetjem** – delodajalcem, ko se preprosto znajdejo v položaju, kjer brez nasveta ne gre. Npr.:

- kako rešiti težavo, ki je nastala z novo zaposlenim invalidom;
- kako ohraniti delovno mesto že zaposlenega invalida;
- kako je s prilagoditvijo delovnega mesta;
- kako rešiti zadrego z nakupom podporne tehnologije za invalida, ki opravlja neko delo;
- kako urediti spremembe okolja za dostopnost delovnega mesta za invalida.

V svojem delovanju ima FD projekte za različna področja invalidnosti in sektorje poslovnega sveta. Nekaj konkretnih primerov:

- v sodelovanje z bančnim sektorjem je (konkretno z banko HSBC) FD pripravil posebno brošuro, katere vsebina je odpiranje osebnih računov in upravljanje s financami za osebe z motnjami v duševnem razvoju, osebe z motnjami v učenju (disleksija) ter psihiatrične bolnike.
- Podoben projekt je bil izpeljan s podjetjem British Gas. Vsebina je bila plačevanje položnic in odpiranje trajnikov. FD je pripravil informacijo, ki jo je potem British Gas poslal vsem svojim komitentom, ki so imeli težave z razumevanjem uporabe plačilnega mehanizma.

V obeh primerih vidimo, da je FD deloval kot svetovalna institucija podjetjem za določene oblike invalidnosti.

- FD deluje v povezavi z agencijami za poklicno rehabilitacijo in Zavodom za zaposlovanje. Pred tem so omenjene agencije invalidu samo pomagale najti zaposlitev, potem pa sta tako podjetje kot invalid bila prepuščena drug drugemu. Zdaj je FD povezan z Zavodom za zaposlovanje, pripravlja vrsto izobraževanj, kako morajo tako agencija, invalid sam in delodajalec sodelovati tudi po vzpostavitvi delovnega razmerja (spremljanje invalida, podjetja in agencije)
- Tudi policija je zavezana (Zakonu o prepovedi diskriminacije zaradi invalidnosti – DDA), da mora biti njihova storitev (in s tem tudi prostori) dostopni za invalide. FD je svetovalac policije ter svetovalac zaporov za prilagoditev njihovih prostorov in izobraževanje uslužbencev, ki se srečujejo z invalidi.

ČLANSTVO V FD IN ORGANIZACIJSKA NAČELA

- Člani so predvsem podjetja (vloga članov iz javnega sektorja je majhna);
- sindikati niso člani;
- upravo sestavljajo poslovneži;
- člani plačujejo članarino, ki omogoča izvedbo storitev FD; **vladnega financiranja ni**;
- na čelu FD je predsednik, ki je ambasador FD in vzpostavlja povezave na najvišjih ravneh med zainteresiranimi stranmi;
- predsednik ima t.i. predsednikovo skupino, ki je majhna svetovalna skupina za podporo FD v zvezi s ključnimi pobudami, kot je recimo spodbujanje standarda invalidnosti;
- operativno vodi FD direktor, ki ima namestnika;
- pridruženi člani so posamezni invalidi, ki so strokovnjaki za eno ali več področij invalidnosti v zvezi z njenim vplivom na poslovanje;
- invalidi nastopajo kot govorniki na dogodkih in sestankih;
- FD se vodi kot podjetje;
- pogodba o članstvu: FD zagotavlja storitve, vendar so tudi člani zavezani spodbujanju njegovega širšega socialnega namena, t.i. vizije in poslanstva;
- FD spodbuja zaupanje v invalide s ciljem na njihovem zaposlovanju;
- Usmerjanje je praktično osredotočeno na rešitve, kar podjetjem olajša odpravo ovir;
- FD je svetovalna organizacija in ne zagotavlja storitev zaposlovanja;
- **Vzajemne koristi in sprejemljivost za podjetja in invalide** sta vodilni načeli pri sprejemanju političnih odločitev in oblikovanju projektov.

- Storitve so zasnovane tako, da člane vodijo skozi model **vkluči-opremi-udejani** (engage – equip – deliver). Gre za storitve, ki podjetja pripravijo k spremembam, jih opremijo za spremembe in zagotavljajo spremembe.
- FD poenostavlja:
 - zaposlovanje invalidov,
 - ohranjanje delovnih mest,
 - poslovanje s strankami, ki so invalidi.
- Učinkovitost (funkcionalnost) FD se najbolj kaže:
 - v rednem pretoku informativnih in najnovejših publikacij,
 - v spreminjajočem se pravnem okolju je posebno koristno prejemati jasna in jedrnata informativna sporočila o tem, kaj spremembe pomenijo v praksi,
 - v izboljšanju zaposlitvene prakse,
 - FD delodajalcev je dokazal obstoj partnerstva med delodajalci, invalidi in oblikovalci politike, kar zagotavlja, da imajo invalidi možnost vplivati na politiko zaposlovanja,
 - FD je ugotovil, da invalidnost za podjetja dejansko pomeni poslovno vprašanje,
 - dosežek FD se kaže v dejstvu, da so podjetja na invalidnost začela gledati pozitivno,
 - FD dosega ljudi, ki jih veliko drugih organizacij preprosto ne doseže,
 - FD vpliva na delodajalce, izvaja pritiske na vlado, prav tako pa se je tudi dokazal kot zagovornik invalidov.

POSŁANSTVO FD

Poslanstvo FD lahko strnemo v slogan:

***Od zaposlovanja invalidov zaradi dobrodelnosti
k zaposlovanju invalidov zaradi profitabilnosti.***

S tem izrekom FD premika miselnost podjetij (profitnega sektorja) za preseganje socialnih ovir in ovir različnih dostopnosti. Torej je temeljna naloga FD **osveščanje** delodajalcev, javnosti in na koncu tudi invalidov o različnih potrebah, ki jih imajo sami.

Člani v FD zaradi takih stališč štejejo za **zaveznika**, kjer se poudarja partnerski odnos med vsemi sodelujočimi (podjetji, invalidi, upravni organi, uporabniki, ustanove, univerze, inštituti itd.).

Obravnavanje vprašanja invalidnosti zahteva pripravljenost za učenje (Za mnoge to ni nekaj samoumevnega).

Postaviti **standard** s katerim podjetja merijo najboljšo prakso v zvezi z vsemi vidiki invalidnosti in njenim vplivom

na poslovanje, ki bo istočasno skladen z vizijo invalidskih organizacij, ki jih vodijo delodajalci.

VIZIJA

Vstop v sodobno družbo, v kateri poslovni in javni sektor spodbujata ekonomsko in socialno vključevanje invalidov.

POVZETEK BESEDILA PROJEKTA FD (GLAVNI NAMEN, CILJI, POSLANSTVO), KI SE VEŽE NA SLOVENSKE IN MEDNARODNE DOKUMENTE (GROBA OMEMBA) TER ŠE NEKAJ ZAKLJUČNIH MISLI, KI POOSEBLJAJO FD

S FD kot instrumentom za zaposlovanje invalidov želimo doseči:

1.

- da promovira s produktivnim zaposlovanjem invalidov novo poslovno miselnost in presojo koristi za delodajalca;
- da razvija poslovni interes delodajalcev za zaposlovanje invalidov;
- da deluje med svojimi člani in v javnosti kot zagovornik povečevanja možnosti za zaposlovanje invalidov in za ohranitev zaposlitve tistih, ki so postali invalidi v času zaposlitve, in za njihovo napredovanje;
- da s svojim delovanjem podpira razvoj različnih modelov »DOBRE PRAKSE«, v katerih se uresničujejo in preverjajo strateške usmeritve Standardnih pravil o izenačevanju možnosti invalidov, Madridske deklaracije, direktiv EU itd., uresničuje Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov in Kodeks o ravnanju z invalidnostjo na delovnem mestu;
- da vzpodbudi sodelovanje vseh dejavnikov na področju zaposlovanja h koordiniranim aktivnostim in mrežnemu delovanju;
- da daje pobude in predloge državnim organom in drugim subjektom, pa tudi invalidskim organizacijam, zaboljšanje aktivnosti in
- da opozarja poslovne subjekte na pomen invalidov kot potrošnikov različnih dobrin za njihovo vsakdanje življenje in obvladovanje invalidnosti.

2.

Za uresničevanje poslanstva / glavnega namena / ciljev bo Forum organiziral različne dejavnosti v podporo poslovnim subjektom / delodajalcem in sicer:

- informiranje o vseh novostih na trgu delovne sile, ukrepih države in drugih služb v zvezi zaposlovanjem invalidov;
- svetovanje in pomoč pri oblikovanju / razreševanju problemov vezanih na strategijo zaposlovanja, možnosti

za posameznega invalida in podobno; organizacija delovnih srečanj, posvetovanj o posameznih aktualnih vprašanih zaposlovanja invalidov;

- sodelovanje pri pripravi predpisov in drugih aktov v podporo / vzpodbudo delodajalcem;
- izobraževanje različnih profilov strokovnih delavcev za učinkovitejše delovanje v procesu zaposlovanja in dela invalidov;
- sodelovanje z drugimi partnerji, zlasti na področju zaposlitvene rehabilitacije in izobraževanja;
- predstavljanje svojih izkušenj v zaposlovanju invalidov
 - »zgodbe o uspehu«;
- ozaveščanje javnosti o pomenu socialnega modela in pozitivni diskriminaciji za uresničevanje pravic človeka in državljana;
- motiviranje invalidov za vključevanje v delovni proces.

Nekaj zaključnih misli

- delovno okolje mora biti oblikovano tako, kot bi bili vsi invalidi;
- različna obravnava posameznika je osnova za enako obravnavo;
- premakniti mentaliteto podjetij k upoštevanju talentov invalidov, kar zavrača miselnost delodajalcev, da dojemajo invalide kot problematične človeške vire in ne kot poslovno prednostno nalogo;
- v okviru FD se razmisli o podelitvi nagrade / priznanja za podjetja, ki uspešno zaposlujejo invalide;
- dolgoročno lahko FD preseže potrebo po kvotnem sistemu (primer Anglije).

SKLEPNA MISEL

Forum delodajalcev pričakuje, da bo s svojim delovanjem prispeval k POSLOVNI USPEŠNOSTI DELODAJALCEV in prepoznavanju socialne odgovornosti podjetja pri svojih kupcih, uresničevanju strateških usmeritev na področju zaposlovanja invalidov, k večji socialni vključenosti in nediskriminaciji invalidov, k večji povezanosti države, poslovnih subjektov in organizacij invalidov ter tako tudi k večji uspešnosti / učinkovitosti strategije na področju invalidskega varstva – zaposlovanja invalidov. ●

Miran Krajnc

Projekt FORUM DELODAJALCEV (dodatek)

**Rhiannon Suter je ob obisku Slovenije
v avgustu 2006 orisala Forum delodajalcev
(Employers Forum on Disability).**

O FORUMU

Forum delodajalcev o invalidnosti je vodilna svetovna organizacija delodajalcev, ki namenja glavno pozornost invalidnosti in njenemu vplivu na podjetja. Od leta 1991 poenostavljamo zaposlovanje, ohranjamo delovna mesta za invalide, prav tako pa poenostavljamo poslovanje s strankami – invalidi.

- se financira in vodi s strani skoraj 400 članov iz zasebnega in javnega sektorja;
- predstavlja 20 odstotkov delovne sile v Združenem kraljestvu;
- je dal v obtok več kot 4,5 milijona publikacij po celem svetu.

Nadaljnje informacije:

www.employers-forum.co.uk

DOSEDANJA ZGODBA

Mejniki v zgodovini Foruma

Zgodnja leta. Leta 1982 je valižanski princ ustanovil svetovalni odbor za invalidnost po tem, ko je bil leto pred tem pokrovitelj Mednarodnega leta invalidov. Naslednje leto je vodilne poslovneže povabil v Kensingtonsko palačo na razpravo o invalidnosti in zaposlovanju. Leta 1985 je organizacija Business in the Community organizirala konferenco na isto temo, eden od govornikov pa je bila tudi Susan Scott-Parker. Junija 1986 je bil pod pokroviteljstvom svetovalne skupine valižanskega princa ustanovljen Forum o invalidnosti. Ustanovitveni člani so bili BBC, Pearl Assurance, Prudential Assurance, Shell International in Shell UK. Scott-Parkerjeva je bila imenovana za njegovo prvo direktorico. Leta 1989 je Forum ustanovil mrežo izvajalcev storitev televizijskega programa, ki je vključevala BBC, Tyne Tees Television, Central Television, Thames Television in LWT. Leta 1990 je bila objavljena prva številka revije "Employers' Update".

- 1991** Forum pridobi status neodvisne dobrodelne organizacije, podpirajo ga člani Gold Card, natančneje ARCO Chemical Europe, Barclays Bank, Uprava britanskih železnic, Grand Metropolitan, Midland Bank in Wellcome. Tej skupini so se kmalu za tem pridružili BT, B&Q in Shell. Lansiranje "Disability etiquette" (Etiketa za invalidnost).
- 1992** Tedanji ministrski predsednik John Major uvede "Agendo delodajalcev o invalidnosti"
- 1993 Uvedba "Prijaznega sprejema strank invalidov"
- 1996 Začetek veljave Zakona o prepovedi diskriminacije zaradi invalidnosti
- 1997** Izdaja "Open for business" (Odpri za poslovanje), informativnih dokumentov (Briefing Papers) in "Agenda on customers" (Agenda o strankah)
- 1998** Izdaja priročnika "Zaposlovanje, ki deluje"
- 1999** Uvedba spletne strani Foruma (www.employers-forum.co.uk) Uvedba Policijske mreže za invalidnost, ki jo je Forum ustanovil na zahtevo Združenja višjih policijskih častnikov
- 2004** Forum izda standard invalidnosti, prvo orodje na svetu za merjenje uspešnosti invalidov. V sodelovanju s Skill Boosters izdaja "Disability Confident" – nagrajenega pripomočka za pomoč organizacijam, da sprostijo potencial svojih delavcev invalidov in strank invalidov (www.skillboosters.com). Manchesterska policija (Greater Manchester Police) gosti prvo konferenco Policijske mreže za invalidnost. "Designed for Living" (Zasnovan za življenje), največja nacionalna prireditvev Foruma doslej, privabi več kot 600 ključnih oseb iz poslovnega sveta, sveta invalidnosti in politike
- 2005** Objava rezultatov standarda invalidnosti in primerjalnega poročila za leto 2005

2006 Generalni direktor Barclays John Varley postane predsednik Foruma. Uvedba "Realising Potential" (Uresničevanje potenciala), najnovejših spoznanj o tem, kako invalidi prispevajo k poslovnemu uspehu, skupaj z obširno spletno stranjo, www.realising-potential.org. Forum sklicuje mrežo delodajalcev, ki ji predseduje Cisco Systems za spodbujanje in organizacijo olimpijskih in paraolimpijskih iger brez ovir v Londonu leta 2012. Forum podpira nagrado odličnosti za invalide v raziskavi časopisa "Financial Times" o najboljših delovnih mestih v Združenem kraljestvu, ki jo je prejelo podjetje Lehman Brothers.

KAKO POMAGAMO

Forum je dosegel svetovno razpoznavnost kot vodilni ponudnik informacij in nasvetov o invalidnosti glede na njenega vpliva na poslovanje. Še naprej ohranjamo ta sloves z zagotavljanjem visokokakovostnih in praktičnih publikacij, dogodkov, nasvetov in drugih oblik podpore našim članom. Hvaležni smo skupini Gold Card, katere podpora nam omogoča spodbujanje socialnega in ekonomskega vključevanja invalidnih oseb.

Publikacije: Forum je vodilni svetovni založnik informacij o tem, kako invalidnost vpliva na poslovanje v Združenem kraljestvu. V obtoku imamo več kot 4,5 milijona publikacij, ki zagotavljajo najnovejše informacije in praktične smernice delodajalcem in ponudnikom storitev v zasebnem in javnem sektorju.

Za popoln seznam publikacij obiščite spletno stran www.employers-forum.co.uk

Dogodki: Obsežen program dogodkov Foruma vključuje konference, pravne tečaje za vodilne delavce, delavnice in informativne zajtrke (Breakfast Briefings). Organiziramo tudi posebne dogodke za naše člane Gold Card in člane na Škotskem in v Walesu.

Za koledar dogodkov Foruma v letu 2006/07 obiščite spletno stran www.employers-forum.co.uk

Telefonska številka za pomoč članom, ki jo vodi informativna skupina Foruma; vsako leto obravnava na tisoče poizvedb članov o vseh vidikih invalidnosti. Skupina lahko klicatelje tudi napoti na vrsto informativnih biltenov Foruma in druge publikacije.

Telefonska številka za pomoč članom:
020 7403 3020

Članstvo v Gold Card

Članstvo v Gold Card zagotavlja organizacijam edinstveno priložnost, da bistveno financirajo delo Foruma in tesno sodelujejo z nami pri doseganju naše vizije. Podpora okoli 40 naših članov je bistvena pri ohranjanju našega ugleda organizacije, ki navdihuje, opozarja in opremlja delodajalce ter hkrati pomaga podjetjem pri vzpostavljanju produktivnih odnosov z oblikovalci mnenj o invalidih, vlado in invalidi v širši skupnosti. ●

Miran Krajnc

Z obiska Rhiannon Suter iz Angleškega Foruma delodajalcev v Sloveniji od 26.8. – 31.8.2006
Obisk Invalidskega podjetja HTZ Velenje dne 30.8.2006, od desne proti levi: Bojan Voh, vodja razvojnega področja, Drago Novak, predsednik ZDIS in predsednik Aktiva delovnih invalidov Premogovnika Velenje, v sredini Rhiannon Suter, zadaj Miran Krajnc, bivši predsednik ZDIS

Z obiska Rhiannon Suter iz Angleškega Foruma delodajalcev v Sloveniji od 26.8. – 31.8.2006
Obisk Invalidskega podjetja HTZ Velenje dne 30.8.2006, od desne proti levi: Bojan Voh, vodja razvojnega področja, Miran Krajnc, bivši predsednik ZDIS, dr. Vladimir Malenkovič, direktor invalidskega podjetja HTZ Velenje, Rhiannon Suter, Štefan Kušar, glavni tajnik NSIOS

Projekt "OBČINA PO MERI INVALIDOV" IN AGENDA 22

(Invalidska politika v lokalnih skupnostih)

UVOD

Projekt »Občina po meri invalidov« se v slovenskem prostoru ne samo zelo uspešno nadaljuje, temveč se razvija v gibanje na področju lokalnih skupnosti. Prav tako se povečuje zainteresiranost občin za vključitev v ta projekt.

AKTIVNOSTI V LETU 2006

Naj na kratko predstavimo aktivnosti v letu 2006, ki so potekale hkrati na nacionalni ravni v okviru Projekta Evropskega invalidskega foruma (EDF) »*Mainstreaming disability in regional and local policies / Uveljavljanje invalidske politike na regionalni in lokalni ravni*« in vzporedno s tem izvajanje projekta »Občina po meri invalidov« v sedmih občinah: Ajdovščina, Velenje, Radovljica, Trbovlje, Črna na Koroškem, Hrastnik, Vrhnika in Žalec.

I.

Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije je v mesecu januarju 2006 organiziral **Seminar za izobraževanje o uporabi metode Agende 22 pri pripravi, izvedbi in nadzoru invalidskih akcijskih načrtov v lokalnih skupnostih**. Namen seminarja je bil seznanitev z metodo Agende 22 in Standardnimi pravili OZN za izenačevanje možnosti invalidov ter njihovi praktični implementaciji v štirih občinah (Ajdovščina, Velenje, Radovljica in Trbovlje). Zaradi inovativnega pristopa Slovenije pri izvedbi projektnih aktivnosti pri nas, so se na pobudo EDF izobraževanja udeležili tudi predstavniki Češkega in Slovaškega nacionalnega sveta invalidskih organizacij.

II.

Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije in Zveza delovnih invalidov Slovenije sta 5.junija 2006 organizirala celodnevno mednarodno konferenco v Kongresnem centru MONS v Ljubljani, z naslovom: **Invalidska politika**

v lokalnih skupnostih – Agenda 22. Udeležencev - predstavnikov lokalnih invalidskih organizacij in lokalnih skupnosti je bilo 160.

Uvodne pozdravne besede so izrekli: **Boris Šuštaršič**, predsednik NSIOS; **Miran Krajnc**, predsednik ZDIS; **mag. Cveto Uršič**, generalni direktor direktorata za invalide Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve; **Neža Vodušek** iz Službe Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko.

Prva predavateljica je bila **dr. Rika Detmers** iz Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Nizozemske (VGPN) in predstavnica Evropskega invalidskega foruma (EDF), ki je predstavila *Standardna pravila OZN za izenačevanje možnosti invalidov in Agendo 22 kot implementacijsko orodje*. Govorila je o izkušnjah, ki jih imajo na Nizozemskem. Poudarila je pomen sodelovanja vseh invalidskih organizacij v projektu.

Mag.Cveto Uršič, generalni direktor direktorata za invalide Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve je spregovoril o *Nacionalnih usmeritvah za izboljšanje dostopnosti grajenega okolja, informacij in komunikacij za invalide (Dostopna Slovenija)*, ki vsebujejo 7.ciljev. Povabil je invalidske organizacije, da sodelujejo s svojimi predlogi z namenom »...ko delamo skupaj so rešitve dostopne, cilji uresničljivi...«.

Naslednji gost iz tujine je bil **Freddy Nielsen** iz Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Danske (DSI), ki je predstavil *Primer dobre prakse: Danska – zakonodaja in lokalno sodelovanje z namenom izboljšanja soodločanja in enakopravne participacije invalidov na ravni občin*«. Posebno zanimivo za nas je bilo, da ima Danska 5,5 mio

prebivalstva in samo 98 občinskih svetov. Prav tako imajo poseben zakon, ki določa, da mora vsaka občina imeti t.i. občinski svet invalidov, ki je sestavljen iz predstavnikov občinskega sveta in lokalnih invalidskih organizacij.

Štefan Kušar, glavni tajnik NSIOS je predstavil *Projekt Evropskega invalidskega foruma (EDF) »Mainstreaming disability in regional and local policies / Uveljavljanje invalidske politike na regionalni in lokalni ravni*. Poudaril je izvedene aktivnosti za doseganje ciljev: analiza obstoječe lokalne invalidske politike; povezovanje z ZDIS – v okviru obstoječih aktivnosti na področju oblikovanja lokalne invalidske politike; izbira občin in lokalnih skupnosti za sodelovanje v navedenem projektu EDF; predstavitev projektnih aktivnosti v obeh krovnih organizacijah slovenskih občin; vzpostavitev koordinacij predstavnikov lokalnih invalidskih organizacij v štirih občinah – dosedanjih prejemnicah listine (Ajdovščina, Velenje, Radovljica, Trbovlje); izobraževanje članov koordinacij predstavnikov lokalnih invalidskih organizacij in predstavnikov lokalnih oblasti iz 4 občin (Ajdovščina, Velenje, Radovljica, Trbovlje) o Standardnih pravilih OZN za izenačevanje možnosti invalidov in Agendi 22; uradni prevod Agende 22 in njena distribucija vsem lokalnim invalidskim organizacijam in slovenskim občinam; nacionalna konferenca s predstavivjo primerov dobre prakse iz izbranih držav EU o sodelovanju lokalnih oblasti in predstavnikov invalidskih organizacij pri pripravi občinskih invalidskih načrtov. Načrtovane aktivnosti za doseganje ciljev pa so sledeče: predstavitev gradiva na spletnih straneh NSIOS – www.nsios.si in ZDIS – www.zveza-zdis.si; nadaljnja podpora koordinacijam predstavnikov lokalnih invalidskih organizacij s strani NSIOS; priprava nacionalnega poročila o izvedenih projektnih aktivnostih za EU komisijo z akcijskim načrtom dela po preteku projekta; možnost predstavitev dobre prakse na EU konferenci jeseni 2006 v Bruslju.

Predsednik ZDIS, Miran Krajnc je predstavil *Projekt »Občina po meri invalidov«: Od teorije do prakse - za večjo kvaliteto skupnega življenja in socialno vključenost vseh občanov v lokalni skupnosti*, ki prehaja v **GIBANJE ZA VEČJO KVALITETO SKUPNEGA ŽIVLJENJA IN SOCIALNO VKLJUČENOST VSEH OBČANOV V LOKALNI SKUPNOSTI**.

Predstavil je potek izvajanja projekta, kriterije za pridobitev listine; konkretno izvedene akcije v posameznih občinah Ajdovščina, Velenje, Radovljica in Trbovlje; evalvacijo in zaključek z razvojnim vidikom:

- listina »OBČINA PO MERI INVALIDOV« je torej priznanje občini, ki v svojem delovanju upošteva različnost potreb svojih občanov. Zato načrtno razvija, vzpodbuja in

realizira dejavnosti in ukrepe, ki bistveno prispevajo k večji kvaliteti osebnega življenja invalidov in njihovih družin, ustvarja možnosti za njihovo socialno vključenost in za aktivno udeležbo v družbenem življenju občine z namenom udejanjanja pravic človeka in državljana.

- Projekt »Občina po meri invalidov« je spodbudil interes društev invalidov in občin ter pripravljenost občin in društev, da se vključijo v projekt in pridobijo to priznanje.
- Projekt terja določene pogoje in kriterije za vključitev v projekt in temelji tudi na rezultatih preteklega obdobja v posamezni lokalni skupnosti.
- Kot lokalna skupnost – občina se vanj vključujejo vsi njeni organi in dejavniki, ki v lokalnem okolju uresničujejo tudi pravice invalidov oz. imajo naloge, ki zadevajo tudi njihovo življenje v tem okolju.
- Pomembna je povezovalna vloga projekta: **VSE invalidske organizacije za VSE invalide** in njihovo angažiranje za izboljšanje njihovega položaja.
- Tudi zaradi tega je projekt doživel uspešno predstavitev na mednarodni konferenci Evropskega invalidskega foruma v Bruslju 1.decembra 2005. Prav tako smo ponosni, da je ZDIS prejela ustno povabilo Skupnosti slovenskih občin za predstavitev projekta na zasedanju Sveta Evrope v Strassburgu. V domovini pa je projekt dobitnik nagrade Odbora Sklada pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve za nagrajevanje inovacij na področju usposabljanja, življenja in dela invalidov za leto 2005.
- Projektu »Občina po meri invalidov« je pozitivno mnenje podelila Socialna zbornica Slovenije, projekt so s pisnim podpornim mnenjem podprli NSIOS, Skupnost slovenskih občin, Občina Ajdovščina, Mestna občina Velenje in Mednarodna organizacija telesnih invalidov FIMITIC. Torej projekt preraste v gibanje in to razvojno preobrazbo bo ZDIS skupaj z zainteresirano javnostjo vzpodbujala.

Cilji gibanja:

- doseči večjo kvaliteto skupnega življenja v lokalni skupnosti ob upoštevanju različnosti in posebnih potreb posameznih skupin prebivalstva in njihovo vključenost v življenje lokalne skupnosti;
- presejanje mnenja, da gre le za interes invalidov – temveč je interes vseh občanov;
- osveščanje vseh občanov o odgovornosti za kvaliteto skupnega življenja in potrebi za njihovo vključevanje v dogajanje v lokalni skupnosti in v procese odločanja;
- aktiviranje civilne družbe kot dejavnika, ki s svojo dejavnostjo ne le kritično spremlja dogajanja v lokalni skupnosti, temveč daje pobude, pa tudi s svojo dejavnostjo aktivira občane za konkretno delo;
- ustvarjanje družbene klime, ki bo naklonjena socialni vključenosti vseh občanov, torej tudi invalidov;

- ustvarjanje pogojev, da se posamezna lokalna skupnost lahko vključi v projekt za pridobitev priznanja »Občina po meri invalidov«.

Kot zadnji pa so nastopili predstavniki DI in občin s temo: »Aktivnosti občin sodelujočih v projektu EDF in dobitnic naziva »Občina po meri invalidov – kratka predstavitev predstavnikov koordinacij lokalnih invalidskih organizacij iz občin Ajdovščina, Velenje, Radovljica in Trbovlje«

Sprejeti zaključki mednarodne konference pa so naslednji:

- da so izhodišča za pripravo nacionalne in lokalne invalidske politike Standardna pravila OZN za izenačevanje možnosti invalidov;
- da se pri implementaciji Standardnih pravil uporablja metoda Agende 22;
- da lokalne oblasti (občine) vzpostavijo Občinske svete za invalide, ki naj bodo sestavljeni tri partitno z enakopravno zastopanostjo predstavnikov lokalnih oblasti, predstavnikov invalidov in strokovnih služb s področja invalidskega varstva;
- da lokalne invalidske organizacije prejemajo zadostna, primerna in stabilna finančna sredstva iz občinskih proračunov za svoje delovanje, s katerimi bodo primerno usposobili kvalificirane predstavnike vseh invalidov za svetovalno delo z lokalnimi oblastmi v okviru Občinskih svetov za invalide;
- da lokalne oblasti skupaj s predstavniki lokalnih invalidskih organizacij pripravijo Občinske akcijske načrte na osnovi analiz obstoječega stanja, s konkretnimi ukrepi za odpravo ovir, navedbo finančnih sredstev za njihovo uresničitev, določitev odgovornih oseb in nadzornimi mehanizmi za implementacijo navedenih načrtov;
- da osvestimo širšo slovensko javnost in invalide ter njihove invalidske organizacije o Standardnih pravilih OZN za izenačevanje možnosti invalidov in Agendi 22 preko sredstev javnega obveščanja, internih glasilih invalidskih organizacij ter drugih sodobnih komunikacijskih sredstev.

III.

a) Občina Ajdovščina

Obdobje od leta 2003 do 2006 je bilo uspešno; morda so bili nekateri cilji nekoliko višji, vendar je pionirska vloga, ki jo je odigrala Občina Ajdovščina, izredno pomembna in tudi projektni svet se je v tem času veliko naučil; ter smo lahko vsi skupaj z narejenim izredno zadovoljni.

b) Mestna občina Velenje

Sestanek je bil organiziran zaradi spremljanja uresničevanja akcijskega načrta, da se pregleda, kako poteka realizacija

»Programa za izboljšanje življenja invalidov v Mestni občini Velenje za obdobje 2005 – 2009«, saj naj bi bila Mestna občina kot dobitnica listine "Občina po meri invalidov" za leto 2004 v smislu primerov dobre prakse tudi zgled ostalim občinam.

Pohvalno je, da je Listina na vidnem mestu, kar je znamenje odločnosti in tudi opomnik za delo v naprej.

c) Občina Hrastnik

Sestanek je bil organiziran na podlagi sklepa projektne sveta, da občina Hrastnik izpolnjuje osnovne razpisne pogoje, da postane kandidatka za podelitev listine »Občina po meri invalidov« in sklenjenega Dogovora o vključitvi občine Hrastnik v izvajanje projekta za pridobitev listine »Občina po meri invalidov« za leto 2006.

Sestanek je potekal v prostorih Društva invalidov Hrastnik, v nadaljevanju pa je bil dopolnjen z ogledi določenih objektov po programu, ki ga je pripravilo društvo.

Podžupan Marjan Dolanc je na kratko predstavil bistvene elemente analize o položaju invalidov in akcijskega načrta ter predstavil realizacijo aktivnosti opredeljenih v Akcijskem načrtu za neodvisno življenje invalidov v občini Hrastnik za obdobje 2006 – 2010, v obdobju januar - september 2006.

Pojasnil je način delovanja Sveta za invalide in izpostavil izjemno pestro kadrovske strukturo le - tega, ki omogoča celovito načrtovanje in spremljanje vseh potrebnih aktivnosti.

Občina Hrastnik načrtuje povečan obseg sredstev za izvedbo Akcijskega načrta in sicer 1 do 15 mio SIT v primerjavi s 7 mio SIT za leto 2006.

Poudaril je velik interes za izpeljavo programa in aktivnosti društva invalidov Hrastnik v smislu koordinacije z ostalimi invalidskimi društvi, ki delujejo na področju občine.

Izvedba operativnega plana se sproti spremlja in ocenjuje, na sejah Sveta za invalide pa se vsake 4 mesece na podlagi poročila o opravljenih aktivnostih, pripravlja in dopolnjuje program dela za naslednje 4 mesece.

Obveščanje in informiranje vseh občanov o samem programu dela poteka na različne načine: preko občinskega glasila in letopisa, ki sta posredovana vsem občanom ter spletne strani občine in društva invalidov Hrastnik. Poudarjen je bil pomen vključevanja in odziva celotne lokalne skupnosti v reševanje problematike invalidov, ter vrsto aktivnosti, ki jih je izvedba projekta »Občina po meri invalidov« spodbudila, kar vsekakor pripomore k večji prepoznavnosti invalidov.

Načrtovana sredstva, ki jih Občina Hrastnik namenja reševanju problematike invalidov pomenijo bistveno povečanje oz. dodano vrednost dosedanjemu obsegu, kar je posledica usmeritve Občine Hrastnik, da želi postati občina po meri invalidov. Izpostavljeno je bilo, da se bodo aktivnosti izvajale ne glede na odločitve o podelitvi priznanja.

Posebej je bilo izpostavljeno dobro utečeno sodelovanje in koordinacija z vsemi ostalimi invalidskimi organizacijami v občini, ter aktivna vloga samih invalidov v smislu opozarjanja in določeno problematiko in podajanje konkretnih predlogov rešitev.

Članici Projektnega sveta dr. Andrejka Fatur Videtič in Jelka Fužir sta posebej poudarili pomen naslednjih primerov dobre prakse v občini:

- računalniško izobraževanje za invalide,
- obveščanje občanov preko spletne strani občine o projektu »Občina po meri invalidov«,
- organizacijo Specialne Olimpiade 20.5.2006 v Hrastniku.

Zora Tomič, predsednica projektnega sveta je izpostavila dejstvo, da so tudi invalidi občani in da upoštevanje drugačnosti/različnosti lahko bistveno prispeva k večji kvaliteti skupnega življenja vseh občanov, ne samo invalidov. Poudarila je tudi izjemno pomembno povezovalno vlogo občine in

samega župana pri tem v konkretni lokalni skupnosti.

Izvedeni so ogledi naslednjih objektov/prostorov: knjižnica Hrastnik, invalidsko podjetje Sinet Hrastnik, ureditev dostopa pri Davčni upravi, banki, lekarni, pošti, ureditev dostopa pri cerkvi.

V okviru ogledov so bila podana dodatna pojasnila in informacije glede delovanja knjižnice, ki razpolaga z pripomočki za branje za slepe in slabovidne invalide in e-knjižnico ter ima urejeno parkirišče za invalide.

V invalidskem podjetju so se člani Projektnega sveta seznanili z delovanjem Aktiva delovnih invalidov, dejavnosti podjetja pa sta predstavila direktor, mag. Izidor Derganc in Vojka Povše Krasnik.

Ob ogledu izvedenih klančin oz. dostopov v objektih v samem centru mesta je bil obrazložen potek aktivnosti in načrti za naslednje obdobje.

Posebej je bila izpostavljena aktivna udeležba in razumevanje problematike s strani župnika.

Po sklepu Upravnega odbora Zveze delovnih invalidov Slovenije, je Občina Hrastnik dobitnica Listine »Občina po meri invalidov« za leto 2006. ●

mag. Tanja Hočevar, sekretarka ZDIS

Mednarodna konferenca: »Invalidska politika v lokalnih skupnostih – Agenda 22«, Kongresni center Mons v Ljubljani, dne 5.6.2006.

Iz desne proti levi: Vida Rozman, predsednica Društva invalidov Radovljica Bled predstavlja Občino Radovljico – dobitnico listine Občina po meri invalidov za leto 2005, Dežman Majda, Občina Radovljica, Rika Detmers iz Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Nizozemske (VGPN) in predstavnica Evropskega invalidskega foruma (EDF), Štefan Kušar, glavni tajnik NSIOS.

Iz slovesne podelitve listine "Občina po meri invalidov" za leto 2005 v Trbovljah. Slovesne podelitve v Trbovljah dne 15.12.2005 se je udeležil tudi predsednik republike dr. Janez Drnovšek. Na sliki v prvi vrsti od leve proti desni: mag. Tanja Hočevar, sekretarka ZDIS, mag. Cveto Uršič, gen. direktor Direktorata za invalide pri MDDSZ, Miran Krajnc, bivši predsednik ZDIS, dr. Janez Drnovšek, predsednik RS, Bogdan Barovič, župan Občine Trbovlje, Rudolf Janežič, predsednik DI Trbovlje

VLOGA INVALIDSKIH ORGANIZACIJ PRI PODPORI INVALIDOM, ŽRTVAM DISKRIMINACIJE

Kako realizirati človekove pravice invalidov?

Soočamo se s pomembno spremembo razumevanja invalidnosti, ko govorimo o invalidnosti iz perspektive človekovih pravic.

Standardna pravila OZN za izenačevanje možnosti invalidov v svojih 22 pravih opredeljujejo vsa področja človekovega življenja. Invalidi v preteklosti in velikokrat še danes nimajo pravice ter možnosti za enakopraven dostop do vseh prostorov, storitev in blaga. A vendar so invalidom, tako kot ostalim državljanom, zagotovljene enake pravice na podlagi 14. člena Ustave Republike Slovenije, ki zagotavlja vsem državljanom RS enakost pred zakonom, ne glede na različne okoliščine, kot so narodna pripadnost, spol, starost, in med okoliščinami je našteta tudi invalidnost.

Prepričan sem, da bodo morale invalidske organizacije za polno uveljavitev človekovih pravic invalidov v prihodnosti več časa posvetiti človeškemu virom in drugim ukrepom ter izvajati več aktivnosti na področju boja proti diskriminaciji invalidov, skratka promovirati človekove pravice invalidov. Projekt »Usposabljanje zagovornikov človekovih pravic invalidov« je eden izmed prvih korakov v tej smeri. Ciljna skupina navedenega projekta so tako posamezniki iz invalidskih organizacij, ki delujejo na programih nediskriminacije, kakor tudi odvetniki.

Različne poti za uresničitev človekovih pravic invalidov

»Uresničitev pravic v realnosti« je vsekakor naš poglavitni cilj. Kako ga bomo uresničili? Po prepričanju nekaterih je to mogoče samo s pomočjo ustvarjanja zgodovine pravnih primerov na sodiščih, zaradi česar bodo poskušali najti čim več primerov diskriminacije in jih vložiti v obliki sodnih postopkov. Drugi bodo zagovarjali pristop spreminjanja

pravne ureditve in družbenega okolja, zaradi česar se bodo poskušali pogajati z ustreznimi državnimi sogovorniki in pri njih lobirati. Pristopa si nista nasprotujoča. Oba načina, tako osveščanje javnosti in politikov kot sprožanje pravnih postopkov vodita v integracijo invalidov v družbo, zaradi česar sta si komplementarna.

Želimo tudi spremeniti obnašanje delodajalcev in drugih ljudi do invalidov. Ali je sodišče resnično edini prostor, s pomočjo katerega se lahko dosežejo spremembe? Prepričan sem, da ne. Eden od načinov za doseganje prej omenjenega cilja je izobraževanje delodajalcev o ne-diskriminaciji, s pomočjo katerega bodo kasneje delodajalci oblikovali invalidom prijazno kadrovske in zaposlovalno politiko. V pogajanjih z delodajalci se lahko povežemo s sindikati in skupaj z njimi zagovarjamo pravico po razumnih prilagoditvah. Drug način se ponuja skozi projekt Evropskega invalidskega foruma z naslovom »Uveljavljanje invalidske politike v lokalnih skupnostih«. Na osnovi pogajanj z lokalnimi skupnostmi poskušamo vključiti človekove pravice invalidov v vsa področja načrtovanja nadaljnjega razvoja lokalne skupnosti (področja zaposlovanja, izobraževanja, kulture, religije in druga).

Vloga invalidskih organizacij v sodnih procesih: 4 pomembna področja

Od trenutka diskriminacije invalida do razsodbe sodišča o konkretnem primeru je precej dolga pot, ki vključuje pripravo primera za sodišče, najem odvetnika, odgovarjanje na vprašanja sodnika in tako naprej. Invalidske organizacije nimamo naloge, da vodimo celoten pravni proces, saj nismo odvetniške pisarne oziroma nimamo zaposlenih pravnih strokovnjakov za področje nediskriminacije.

Strokovnost invalidskih organizacij pa je mogoča na naslednjih področjih:

- **Izobraževanje članov o novi direktivi EU komisije na področju zaposlovanja ter drugi nacionalni in mednarodni nediskriminacijski zakonodaji.** Osveščati o definiciji in vsebini diskriminacije, kako jo prepoznati (neposredna in posredna diskriminacija, nadlegovanje, navodila za diskriminacijo, obveznost za zagotovitev razumnih prilagoditev).
- **Sposobnost zbiranja primerov diskriminacije:** invalidske organizacije smo organizacije, ki združujejo invalide, zaradi česar smo v odlični poziciji za zbiranje informacij o primerih diskriminacije med našimi člani. Nihče drug ne bo naredil tega dela namesto nas! Invalidske organizacije moramo uporabiti konkretne primere, ko podpiramo sodne procese, ko se pogajamo s sindikati ali ko se pogovarjamo z drugimi organizacijami za človekove pravice.
- **Pomoč žrtvam diskriminacije** pred, med in po zaslišanjih na sodišču. To je naša najbolj pglavitna vloga. Katerikoli invalid, ki je pripravljen sprožiti primer diskriminacije na sodišču, mora vedeti in čutiti, da ga njegova invalidska organizacija močno podpira (osebni stik, psihološka podpora, spremstvo na sodišču, priprava izjav za javnost in podobno).
- **Politično stališče:** mi smo tisti, ki moramo odvetnikom povedati, kaj od njih želimo, katere spremembe zakonodaje želimo, kakšne odločitve sodišča potrebujemo. Pravniki so specializirani strokovnjaki, ki poznajo pravni in sodni sistem bistveno bolje od nas, res pa je, da pri svojem delu potrebujejo našo podporo. Pri tem ne mislim samo na najem odvetnika, temveč da z izbranim odvetnikom oblikujemo zavezništvo za bodoče sodne postopke.

Kako zbirati primere diskriminacije?

Invalidska organizacija z nazivom »Info handicap« iz Luksemburga je, na primer, pripravila obrazec, ki zajema vse informacije, vezane na primer diskriminacije. Vsi posamezniki ali organizacije, ki jih obrazec zanima, naj se oglasijo na elektronskem poštnem naslovu NSIOS info@nsios.si ali kako drugače in z veseljem jim ga bomo posredovali.

Zelo pomembno je, da pridobimo čimveč detajlov in dokazov, s pomočjo katerih lahko oblikujemo zanesljivo predpostavko, da je prišlo do diskriminacije: podatki, dejstva (s časovno določenimi dogodki) in pravno mnenje. Več podatkov kot bomo zbrali, lažje delo bodo imeli odvetniki. Delo zbiranja podatkov ne bo enostavno in lahko, zaradi

česar bo potrebno zbiralce podatkov posebej izobraževati. Na primer: za izvedbo intervjuja z žrtvijo diskriminacije je treba imeti veliko potrpežljivosti in občutljivosti. Velikokrat imajo namreč žrtve diskriminacije mešane občutke glede samega dejanja diskriminacije. Jasno čutijo, da je dejanje nepravilno, na drugi strani pa imajo hkrati neprijeten občutek glede tega, kar se je zgodilo, o tem ne želijo govoriti (ker se bojijo posledic, maščevanja delodajalca, ker bi tako morebiti ustvarili vtis, da je problematičen delojemalec). Invalidske organizacije moramo podpirati diskriminirane posameznike v takšnih težkih trenutkih. Kadar žrtve diskriminacije ne želi vložiti tožbe proti storilcu diskriminacije, jo v to ne smemo siliti, kljub temu pa mora biti deležna naše podpore.

Največkrat so dejanja diskriminacije neočitna (posredna diskriminacija), brez jasnih dokazov. Žrtve imajo malokrat priložnost govoriti o svojih življenjskih izkušnjah, ki so prepletene s predsodki in diskriminacijo. Žrtve diskriminacije največkrat hkrati govori o osebnem življenju, svojem delodajalcu, družini, vsebinah, vezanih na transport in drugem. Zaradi vsega tega se je včasih treba z njimi veliko pogovarjati (dneve ali celo mesece), da bi izluščili dokaze in dejstva, povezane s specifično diskriminacijo (na primer na področju zaposlovanja). Naša naloga je, da gradimo samozavesten in zaupljiv odnos med žrtvijo diskriminacije in invalidsko organizacijo.

Graditev zavezništva

Zelo pomembno je, da se v invalidskih organizacijah zavedamo, da nismo sami! Obstajajo tudi druge nevladne organizacije, ki delujejo na področju boja proti diskriminaciji, da obstajajo tudi odvetniki, pravni strokovnjaki in sindikati, ki so nam pripravljeni pomagati.

Evropska komisija v tem trenutku izvaja projekt imenovan »Mreženje civilne družbe«, s pomočjo katerega želijo identificirati vse nevladne organizacije, ki delujejo na področju nediskriminacije zaradi različnih razlogov. Poskušajo oblikovati nacionalne mreže nevladnih organizacij, ki delujejo na področjih rase, invalidnosti, starosti, spola, religije in podobnih. Več informacij lahko dobite na spletnem naslovu http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/spot/june05_en.htm

V našem interesu je, da dogovorno sodelujemo s tam naštetimi organizacijami. Morebiti imajo na svojem področju več izkušenj, kot jih imamo v invalidskih organizacijah (na primer nevladne organizacije za pravice

žensk imajo izkušnje vse od takrat, ko je bila sprejeta EU direktiva za enakopravnost med ženskami in moškimi). Nekaterne organizacije (sindikati ali organizacije za človekove pravice) imajo izkušnje pri sodelovanju s specializiranimi odvetniki na področju nediskriminacije. Ti odvetniki potrebujejo morebiti samo malo dodatnega izobraževanja o specifični diskriminaciji invalidov. Dejansko bomo bistveno močnejši, če delujemo povezano.

Očitni partnerji so tako:

- odvetniška združenja (izobraževanje odvetnikov),
- organizacije za človekove pravice (kot sta na primer PIC ali Helsinški monitor),
- sindikati (ki zastopajo pravice delojemalcev, velikokrat imajo tudi zelo močno razvite službe za pravno pomoč delojemalcem)
- in še kdo.

Strateško »pravidanje«

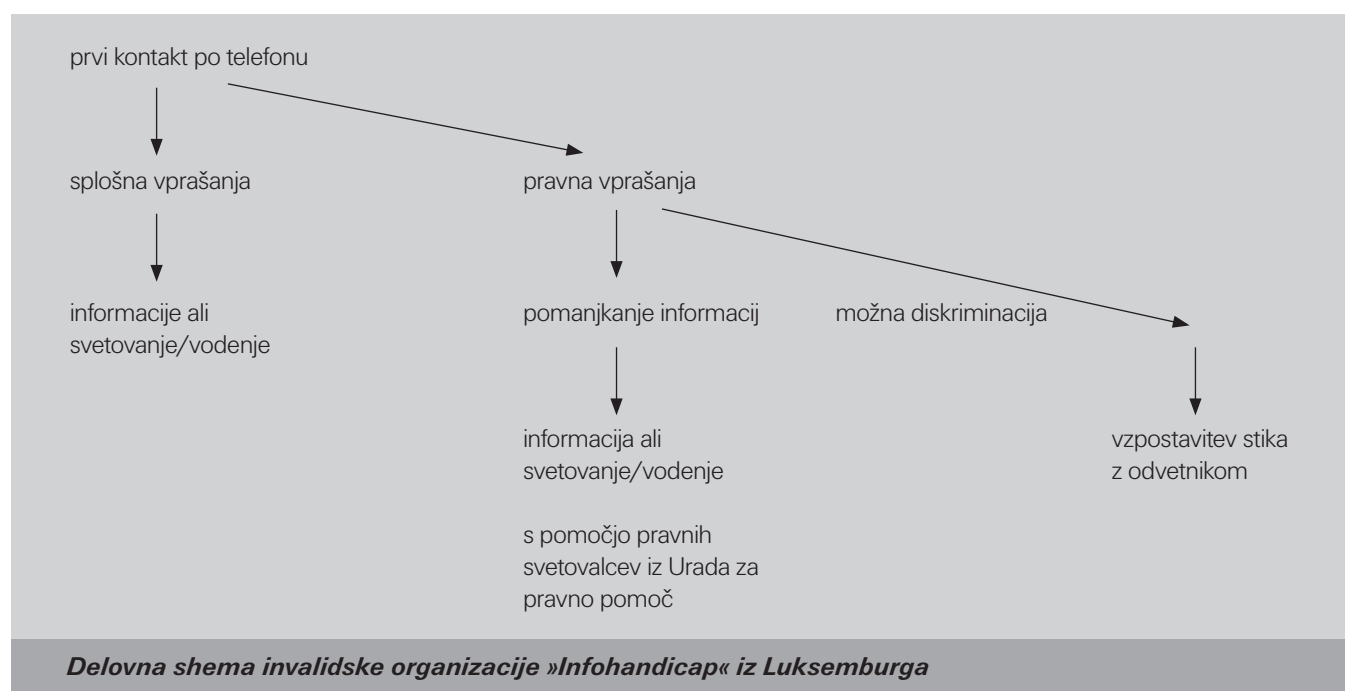
V resnici se nam prav nič ne mudi s sprožanjem sodnih primerov, kajti iz več razlogov moramo biti zelo previdni. Ta projekt »Usposabljanja zagovornikov človekovih pravic« je nedvomno prvi korak za bolj obsežno anti-diskriminacijsko delovanje invalidskih organizacij. Predavatelj na konferenci za »Izobraževanje aktivistov na področju človekovih pravic invalidov« Barry Fitzpatrick (ki deluje poklicno kot višji svetovalec pri Severnoirski Komisiji za enake pravice) je poudaril, da moramo v invalidskih organizacijah poskrbeti, da so prvi primeri, na katerih bomo gradili sodno prakso oziroma predloge za dopolnitev anti-diskriminacijske zakonodaje, očitni in jasni primeri diskriminacije invalidov.

Skratka takšni primeri diskriminacije, ki jih sodišče ne bo moglo drugače ovrednotiti in bomo kot tožniki gotovo dobili primer. Verjetno ni treba posebej poudarjati, da je za pričetek oblikovanja sodne prakse boljše imeti za nas pozitivne sodbe in tako obsodbo diskriminacije, kot pa da nas sodišča zavrnejo in rečejo, da v določenem primeru ni prišlo do diskriminacije zaradi invalidnosti.

Besedo »strateško« razumemo tudi v smislu, da bomo izbirali takšne primere, ki bodo imeli učinek »valovanja« za največje možno število ljudi. Posledica sodne odločitve mora biti namreč pozitivna za čim širši krog invalidov, po možnosti za vse invalide.

Pravna pomoč v okviru projekta »Usposabljanja zagovornikov človekovih pravic invalidov«

Preden se bomo v invalidskih organizacijah odločili za vložitev tožb oziroma pričetek pravnih postopkov za primere diskriminacije na podlagi invalidnosti v Sloveniji, lahko izkoristimo presojo konkretnega primera diskriminacije s strani posebne projektne svetovalne skupine. Zato se obračamo na vas, bralce Glasila ZDIS, da nam oziroma koordinatorju projekta »Usposabljanje zagovornikov človekovih pravic invalidov«, Mihi Kosiju, posredujete čim več dokazov in podrobnosti za posamezne primere (s pomočjo prej omenjenega obrazca). Posebna projektna skupina v sestavi: Barry Fitzpatrick (strokovnjak za EU direktivo 2000/78 za zaposlovanje), Andrea Coomber (strokovnjakinja za Evropsko listino o človekovih pravicah in drugo mednarodno pravo) in Evelyne Friedel (strokovnjakinja za Evropsko socialno listino) bo na

podlagi poslane vloge (za katero zagotavljamo, da bo projektni skupini poslana v anonimni obliki!) ocenila, ali je v konkretnem primeru prišlo do diskriminacije na podlagi invalidnosti.

Projektna skupina ne bo pripravila pravne osnove konkretnega primera, kljub temu pa bo poskušala pomagati slovenskim odvetnikom pri uporabi relevantnih členov našete zakonodaje pri posameznem članu projektne skupine. Pripravila bo izbor in uporabo določenih argumentov v okviru morebitnega sodnega ali drugega pravnega postopka. Želimo, da bi odvetnik, ki bo zastopal žrtev diskriminacije, projektni koordinator in člani projektni skupine tesno sodelovali ves čas postopka.

Kaj lahko storimo z našimi finančnimi in človeškimi viri?

Slovenske invalidske organizacije nimamo zaposlenih več sto pravnikov, kot je to primer v Angleškem komiteju za pravice invalidov (UK Disability Rights Commission), zaradi česar je smiselno, da se organiziramo na podoben analogen način, kot invalidske organizacije drugod v EU. Organizacija »Infohandicap« iz Luksemburga je na primer razvila svojo obliko pravne pomoči, v skladu z njihovimi omejenimi finančnimi sredstvi. Odgovorna oseba za

vodenje te pomoči je zaposlena za skrajšani delovni čas, potrebne odvetnike pa najamejo na podlagi posameznih primerov (ad hoc), predvsem takrat, ko je diskriminacija jasno definirana. Oblikovali so poseben oddelek za zbiranje informacij o primerih diskriminacije. Oddelek se je strateško povezal z drugimi ponudniki storitev svetovanja (državno administracijo, sindikati in drugimi). Odvetniki, ki delajo na posameznih primerih, so postali izredno osveščeni o pravicah invalidov.

Izobraževanje oziroma nudenje informacij odvetnikom o človekovih pravicah invalidov naj se prične od primera do primera: z gotovostjo vam lahko povem, da ni ničesar boljšega od praktičnih izkušenj. Še prav posebej zaradi tega, ker jim lahko projektna svetovalna skupina iz Bruslja nudi vso potrebno podporo. Če uspemo »izobraziti« enega, bo ta odvetnik lahko praktično znanje prenašal bistveno lažje, kot pa če je z vsebino seznanjen teoretično.

Ob zaključku bi vam rad sporočil, da smo vam v NSIOS neposredno na razpolago na Linhartovi 1, 1000 Ljubljana, po poprejšnjem dogovoru ali na e-pošti info@nsios.si. ●

Štefan Kušar, glavni tajnik Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije

Priloga Obrazec za zbiranje podatkov

Številka:

L	L	L	L	M	M	D	D	/	ŠTEV.
								/	

Datum in način kontakta: _____

Razlog kontakta: _____

Elementi pritožbe (zabeležka dejstev - kaj, kdaj, kako, kdo, zakaj):

Podporni dokazi (pisno, ustno, priča):

Naši ukrepi po prejemu pritožbe:

Vključenost drugih procesov ali oseb (naslov, tel., ...):

Uporabljeni pravni ukrepi pred prejemom pritožbe:

Pravna pomoč:

Datum: _____

Ime in kontaktni naslov odvetnika: _____

ZAKLJUČKI: _____

Številka:

L	L	L	L	M	M	D	D	/	ŠTEV.
								/	

Kontaktni podatki invalida:

Priimek, ime: _____

Naslov: _____

Pošta in kraj: _____

Telefon: _____

Spol: _____

Starost: _____ Datum rojstva: _____

Družinska situacija: _____

Oblika invalidnosti: _____

Izobrazba: _____

Poklicne izkušnje: _____

Trenutno stanje: _____

Opombe: _____
